

RÖTT

NUMMER 3/2017

KRÖNIKAN

Depression är
inte ett tecken
på otacksamhet.

SUZANNE OSTEN

Efterlyser kollektivet

Metallvänstern
- så politiskt är
hårdrock

Hon jobbar med
både politik och
tro i Norrköping

Hyvlingskungen
som skär ner på
arbetstiderna

Rött gör en
djupdykning i
inkomstklyftorna

EN TIDNING FRÅN VÄNSTERPARTIET

FOTO: ANN JONASSON

4

Metal och politik

- Som hårdrockare inom vänstern får man ibland försvara sig. Men att lyssna på hårdrock är inte ett ställningstagande, säger Ida Gabrielsson.

ILLUSTRATION: IVAR MARTINSSON

18

Om inkomstklyftorna

Att den som arbetar tillräckligt hårt kan förvänta sig att skörda frukterna av sina ansträngningar är en myt som gärna sprids, inte minst från de som redan är rika.

FOTO: AGNES STUBER

30

Den religiösa vänstern

Mona Olsson är oppositionsråd i Norrköping men är även aktiv i ViSK - Vänstern i Svenska Kyrkan. För henne hänger tro och politik ihop.

Fram tills för några år sedan förnekade jag min flyktingbakgrund, kände att "äh det var väl ingenting". Ja, vi flydde vårt hemland, men flyktingar? Vi?

Ahang Bashi, sida 9

8 Bara Rött

Kaktuskonst, vem hamnar på plus och minus samt sjungande kommunalråd i Falun. Du har även möjlighet att vinna fina böcker!

17 Historia

Ulla Hoffmann har varit ledamot i både partistytelsen och riksdagsgruppen. Men hon har också varit partiledare för Vänsterpartiet.

23 Hej medlem!

Leo Låby har nyligen gått med i Vänsterpartiet och tycker att klassfrågor och sex timmars arbetsdag är viktiga frågor som behöver lyftas mer.

24 Landet runt

Boende i Näsåker syr tygpåsar - lär dig sy din egen påse! I Borlänge spelas arbetarteater och i Hallstavik har Jonas Sjöstedt kollat på speedway.

26 Hyvlingsfest

Coop har varit en viktig del av arbetarrörelsen och folkhemmet. Nu hyvlar de arbetstider och företaget omges av kriser.

Rött utges av Vänsterpartiet. Ansvarig utgivare: Aron Etzler **Redaktör:** Maria Carlsson maria.carlsson@vansterpartiet.se 076 816 53 68 **Bildredaktör & formgivare:** Agnes Stuber agnes.stuber@vansterpartiet.se **Omslag:** Agnes Stuber **Prenumeration & adressändring:** Pren. 200 kr/4 nr. Helene Ekberg, 08-786 42 61, medlemservice@vansterpartiet.se **Annonssinfo:** www.vansterpartiet.se/rott **Postadress:** Rött, Vänsterpartiet, Riksdagen, 100 12 Stockholm **Utgivning:** 4 nummer per år, ca 18 000 ex. **Tryck:** Billes AB, 2017. Extra nr beställs i Vänsterpartiets webbshop **före** tryck. Info i webbshopen!

En evig såpa om makten

Jag kommer hem sent, avtrubbad av politikens vändningar. Slår direkt på *Game of Thrones*.

Det kan verka konstigt: så fort många av oss ska koppla av från politikens eviga maktkamper, misstroendevotum och utspel, ser vi på *Game of Thrones*, *Orange is the new black* eller *House of Cards*. Men det är inte så konstigt. I tv-serierna konfronterar vi samma politiska problem som i verkligheten: vad är rättvisa? Vad är sant och vad är bara en delvis sanning avsedd att förleda? Vilken makt är legitim? Vem är vän och vem är fienden egentligen? Och själva kärnan: vad är värt att sträva efter?

Game of Thrones, en saga med drakar, outhärdligt våld och kungafamiljer, börjar som en febril maktkamp och slutar med en kamp för människans existens (som många med rätta jämfört med klimathotet). Ur närmare 70 timmars kaos utkristalliseras lärdomar som lika gärna kunde vara hämtade ur människans historia. Det finns inget paradys, men morgondagen kan bli bättre. Det finns ingen evighet, men samhällsförändringar består mycket längre än maktpositioner. Det finns inga helgon, men det finns i grunden två typer av politiker: de vars viktigaste

uppgift är att delta i maktspellet, och de som är ute efter förändring. Det finns inga människor som inte förtjänar ett värdigt liv – vi är alla ett och samma. Vår frihet hänger alltid ihop med andra människors frihet. Och vad som är värt att kämpa för är inget mindre än alla. Oavsett vilket litet eller gigantiskt problem vi har att ta itu med måste lösningen fungera för alla – inte bara för de rikaste.

Det är morgon, lite kyligt i luften igen och *Game of Thrones* kommer inte tillbaka på ett-två år. Jag sätter på kaffe, brer smörgåsarna, läser tidningen. Varje ny dag – nya nyheter i en evig såpa om makten. Någon dag i framtiden kan mänskligheten lägga undan sitt kiv om vem som sitter på tronen och ta itu med de verkliga problemen. Mitt jobb, och ditt, är att se till att det blir så.

ARON ETZLER

Det finns inget paradys, men morgondagen kan bli bättre.

Slaget om rocken - är metal politiskt?

Det finns en föreställning om att vänsterpartister lyssnar på pop och progg. För att råda bot på detta rykte startades Metallvänstern.

Sommarsolen bränner såväl den östgötska åkermarken som huden på de hundratalet festivalbesökare som letat sig in på området. Bråvallafestivalen, en fyradagars musikfestival, går av stapeln. Den första dagen är i stort sett ägnad åt hårdrock.

Walesiska Skindred, festivalens första akt, har just gått ut på scen. Bandets sångare vrålar att det är en torsdag, en vanlig arbetsdag och att alla måste ”make some noise for all those people at work”.

Därefter brakar en låt igång och de runt trehundra personerna framför scenen gör sitt bästa för att framstå som tusenhövdad.

En gammal, uttjatad klyscha gör gällande att hårdrock är den vita arbetarklassmannens musik. Det var säkert sant när Black Sabbath, från arbetarstaden Birmingham, slog igenom och skapade grunden för det som skulle bli den moderna hårdrocken. Men många elgitarrer har hunnit ryta sedan dess.

Hårdrocken har anklagats för att vara nihilistisk, satanistisk, sexistisk, rasistisk, för samhällsfrånvänd, för politisk, för vit och så vidare. Genren har hunnit ömsa skinn och utvecklats så att inte ens de mest inbitna fansen kan hänga med i alla undergenrer som existerar.

Hårdrocken föddes i Birmingham. I dag är den ett globalt fenomen. De flesta och mest hängivna hårdrocksfansen finns på den latinamerikanska kontinenten.

På Sverigedemokraternas valvaka 2014 gjorde Jimmie Åkesson entré till Manowars *Call to Arms*. Ska vi sluta lyssna på Manowar för det? Är vi rasister om vi lyssnar på Pantera, ett avsomnat band vars sångare Phil Anselmo förra året orsakade

tumult när han heilade och skrek ”white power” på scen?

Inom hårdrocksvärlden pågår dessa debatter till och från. En spegling av en kamp som pågår långt bortom hårdrocksvärldens små rum. Ett kulturkrig kring vad vi får och inte får lyssna på.

Kontroversiell musik

Minns när moderate internetprovokatören och riksdagsledamoten Hanif Bali i somras uppmärksammade att Ung Vänsters nyvalda ordförande två år tidigare citerat Ebba Grön-låten *Beväpna er*: ”Ja jag, jag hatar hela borgerligheten! Ja jag, jag hatar hela kungahuset! Ja vi, vi ska beväpna oss!”.

Författaren Lars Wilderäng, tidigare ”slöseriombudsman” för högerinitiativet Skattebetalarnas förening, skrev på Twitter: ”Kort sagt hyllar hen våldsbejakande extremism. Man får hoppas att Säpo har koll på detta och redan är på bollen. Och vad säger den nationella samordnaren mot (för?) våldsbejakande extremism?”.

För att brännmärka motståndare tolkas varje val av till exempel musik som ett uttryck för motståndarens personliga moral.

På Bråvallas stora scen ska snart Sabaton börja spela. Sabaton är från Falun och spelar power metal. Kring dem har debatten surrat i många år.

Framför scenen väntar Erik, 21 år från Halmstad, med två jämgamla vänner. Han är butiksbiträde inom detaljhandeln. Hans vänner är elektriker respektive studerande. Vad gillar Erik med Sabaton?

– Texterna. De berättar häftiga historier. ▶

"Metallvänstern är ett sätt att visa att vänstern inte är så stereotyp som fördomarna kan säga. Alla lyssnar inte på pop."

Hårdrocksfans

Översta bilden t.v.: Goro, 37 år är på Bråvalla för att se System of a Down.

Nedersta bilden t.v.: Bandet System of a Down har ett tydligt vänsterbudskap i sin musik.

Förutom fläska allsångsrefränger handlar Sabaton om en enda sak: krig. Bandet har gett ut ett konceptalbum om svenska stormaktstiden. De har baserat en skiva på Sun Tzus klassiska bok *Krigets konst*. Besjungit snart sagt varje dokumenterad väpnad konflikt sedan Slaget vid Thermopyle (480 f.Kr.).

Omkring bandet surrar ett rykte om högerextremism. Att döpa en skiva till *Carolus Rex* och sjunga att "Jag ger mitt liv för mitt fosterland" har inte direkt kvävt ryktet att de skulle vara ett modernt Ultima Thule. Att i en israelisk tv-kanal sjunga allsång med israelisk militär om Israels framgångar i Sexdagarskriget har inte heller hjälpt bandet. Själva hävdar de att de är opolitiska och inte tar ställning. Erik tycks medveten om kritiken.

– Sabaton har ju anklagats för att vara nationalistiska. Man måste se till helheten, inte bara perspektivet i en låt, säger han.

Vår samtalston går på några sekunder från lättsam till ansträngd. Jag skriver i anteckningsblocket att Erik blir defensiv och trängd. "Som att han sitter i ett förhör."

– Det är viktigt att kunna historia, att lära sig av den, avslutar han.

Lyssnade på Metallica

Ordet förhör återkommer senare när jag pratar med Ida Gabrielsson, en av grundarna till Metallvänstern, en facebookside som är precis vad namnet antyder: en sida för metalfans som är vänster.

– Att gå med i vänstern kan kännas som att gå på ett förhör, säger Ida Gabrielsson, 35 år som pluggar till socionom. Hon är ordförande för Vänsterpartiets kvinnonätverk och sitter i V:s partistyrelse.

Vi pratar i telefon. Hon är på semester i närheten av Sandviken där hon växte upp. Under hennes uppväxt lyssnade man på Metallica. Punkt.

– Det var det man gjorde. Ville man vara speciell lyssnade man på punk eller black metal, säger hon.

Men vad menar hon med ett förhör?

– Debattklimatet idag är så uppstressat. Man känner att man måste förklara vad man gör hela tiden. Det kan stöta bort folk från vänstern. Då väljer man kanske ett opolitiskt liv istället, säger Ida Gabrielsson.

Vad har det med hårdrock att göra?

– Som hårdrockare inom vänstern får man ibland försvara sig. Men att lyssna på hårdrock är inte ett

ställningstagande. Metallvänstern är ett sätt att visa att vänstern inte är så stereotyp som fördomarna kan säga. Alla lyssnar inte på pop.

På Metallvänsterns sida läggs det upp olika inlägg på temat hårdrock och politik. En intervju där KD:s Ebba Busch Thor säger att "Hårdrock går fetbort" har fått flest upptummar av folk i gruppen.

Finns det inte risker med att knyta ett engagemang till en särskild musikgenre?

– Popvänstern, metallvänstern, dansbandsvänstern, R'n'B-vänstern och alla de andra grupperna blir ett sätt att visa att man trots olika identiteter, olika smak, har gemensamma problem som behöver förändras. Ska man bygga en stark organisation behöver alla, från LO-kollektivet till kulturfolk känna gemenskap, att alla får plats. Även hårdrockare.

Ida Gabrielsson uttrycker oro. Samhället har övergett bruksorterna. Tidigare, när industrierna växte på dessa orter, var fackförbunden en naturlig mötesplats. I dag är arbetsmarknaden uppluckrad och de stora arbetsgivarna har skurit ner. Hon tror att vänstern försvagas av detta.

– Bor man i Sandviken eller Dalarna, ska man kunna identifiera sig som vänster. Men fältet har lämnats öppet för rasisterna. Då måste man hitta nya vägar. En facebookside kan förstås inte fylla ut det behovet, men fler sådana initiativ kan glänta på en dörr för andra roller än de som erbjuds nu.

Ett politiskt mål

Tillbaka på Bråvalla. Framför festivalens stora scen börjar folkmassan bli stor. Alla väntar på armensk-amerikanska System Of A Down. Ett tydligt vänsterband vars sångare använt sitt kändisskap för att stödja politiska vänsterrörelser i hemlandet USA.

Jag intervjuar människor i den förväntansfullt väntande publiken. Ju fler jag pratar med desto mer känner jag mig som Sven Melander i den där sketchen om vad barn mest av allt önskar sig i världen. Först efter ett raseriutbrott får han en ung flicka svara att hon mest av allt vill ha fred på jorden.

Goro, 37 år, med rötterna i Mocambique, USA och Brasilien, är mer intresserad av bandets vilja än innehållet:

– De tror på det de tror på och har ett mål politiskt och konstnärligt.

FOTO KALLE LARSSON

Ida Gabrielsson
Sitter i Vänsterpartiets partistyrelse och är grundare av Metallvänstern på Facebook.

När jag frågar Goro vad han tänker om bandets vänsterbudskap styr han in samtalet på konstnärlig frihet och "att göra sin grej".

Laura, 24 år, kommer från Italien men bor i Hudinge och arbetar som au-pair.

Hon återberättar System Of A Downs hela historia för mig. Hennes kärlek går inte att ta miste på.

– Varje artist måste uttrycka det de tror på, säger hon.

Har bandets politiska budskap påverkat dig?

– Det har jag inte tänkt på.

Senare frågar jag Ida Gabrielsson om hon tycker att hårdrock är politiskt.

– Inte som till exempel proggen, som tar ställning redan i första versen. Däremot tycker jag att hårdrocken är politisk i bemärkelsen att vi som lyssnar på den ofta har arbetarbakgrund. Där ligger sprängkraften menar jag. Men det viktigaste är att vi som vänsterrörelse upplevs som ett självklart val för bruksorts- och förortsungarna oavsett vad de lyssnar på.

Temperaturen har sjunkit till strax över tio grader. Luften är tung av en alldeles särskild festivaldoft du

nog måste vara bekant med för att känna igen. Det luktar hö. Torrt och fuktigt samtidigt. Samt öl och svett.

Folkhavet framför scenen blir allt tätare. Omgiven av människor sitter systrarna Felicia och Fanny från Malmö på en filt. Felicia är 24 år och arbetar som personlig assistent. Lillasyster Fanny är 22 år och bagare.

– Som ung lyssnade man bara på musiken, nu är texterna viktiga, säger Fanny.

Storasyster nickar.

– Jag har lyssnat på System Of A Down sedan jag var 13 år. Min partner är politiskt intresserad och han förklarade deras texter för mig. Sedan har jag bara blivit mer och mer intresserad. Jag vill på ett sätt leva utanför kapitalismen. Förändra det jag kan i livet. Köpa begagnat. Inte slösa på naturen.

Nu är det lillasystemens tur att nicka instämmande.

Fyrtiofem minuter senare går bandet på. Solen har sjunkit nedanför horisonten. Doften av blött, varmt hö är intensiv.

Rocksysstrar

Systrarna Felicia och Fanny tycker att de politiska texterna i låtarna blivit allt viktigare med åren.

TEXT: JESPER WEITZ

FOTO: ANN JONASSON

FOTO: ELIN MELANDER

Kaktuskonst

I Norrköping har Vänsterpartiet fått en kaktusplantering av kommunen, som uppmärksammar partiets 100-års jubileum. Firandet fokuserar på stadens kultur- och arbetarhistoria.

Sveriges äldsta politiker

Herta Fischer är 97 år och Sveriges äldsta kommunpolitiker. Hon tillträdde i augusti som vänsterpartistisk ledamot i kommunfullmäktige i Solna. Hon vill driva kulturfrågor, hälsofrågor, gärna om psykisk ohälsa bland unga, och givetvis bekämpa klyftorna i samhället.

Herta Fischer har varit kommunpolitiker tidigare och har bland annat drivit igenom att Solna som första kommun fick en konsumentrådgivare.

Sångfågeln i Falun

I Falun har det varit budgetförhandlingar. Såvitt Rött vet är Patrik Liljeglöd den ende som har sjungit Vänsterpartiets budgetpresentation på ett kommunfullmäktige, dessutom till *Internationals* melodi. Framförandet går att se på Falu kommuns Youtubekanal.

FOTO: SKÄRMUPPTAGNING YOUTUBE

FÖRRA NUMRETS BOKVINNARE:

Johanna Darnéus, Malmö
Hillevi Österberg, Umeå
Erik Furumark, Örebro

För att ha möjlighet att vinna en bok i detta nummer kan du skicka in dina synpunkter om tidningen, eller lösa korsordet på sida 16. Adressen är Rött, Vänsterpartiet, Riksdagen, 100 12 Stockholm.

Följande böcker finns att vinna:

Anna Jörgensdotter - *Solidär*
Katarina Wennstam - *Gänget*
Maria Sveland - *Bitterfittan 2*

RÄTTELSE

NR 2-2017. Ägaren till Engelska skolan har fått fel namn. Hon heter Barbara och inte Barbro.

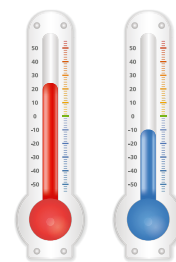
/Redaktionen

FOTO: COLOURBOX

RÖD MAT

Vi hittade en artikel som handlar om hur hälsosam röd mat är. Även om artikeln helt saknar källor är ju röd mat inte helt fel. Färgen på maten kan avslöja dess innehåll. Röd mat innehåller ofta färgämnet lykopen och flavonoider som tydligen ska vara bra mot olika sjukdomar. Om det stämmer kan vi inte svära på.

Vi tar tempen

Röd och het eller blå och kall? Vem hamnar på plus och vem på minus? Rött vet!

+30 Fatemeh Khavari, från Ung i Sverige, och de andra ensamkommande unga som tillsammans strejkar på Norra Bantorget i Stockholm för att stoppa utvisningarna till Afghanistan. Vilken inspirerande sammanhållning, moralisk resning och fredlig beslutsamhet de visar. Dags att riva upp de ovärdiga lagarna från förra sommaren.

+10 Somliga nåttroll som blir uthängda av Linnéa Claeson på Assholes online verkar inte förstå vem de har att göra med förrän hon skickat deras sexuella kränkningar till deras mammor, grannar och hela bekantskapskretsen. Handbollsstjärnan Linnea var gäst i *Snack med Sjöstedt*, får pris av svenska FN-förbundet och toppar TCO:s lista över årets mäktigaste för sin grymma aktion mot nåthet.

+0 "Stockholmarna är smartare än lantisar" sa AKB. Rött noterar att det var lantisarna som höll henne om ryggen och stockholmarna som höll i yxan.

-3 IT-skandalen på Transportstyrelsen börjar likna en gammal deckare. Vem ryker härnäst? Det går i alla fall konstatera att Transportstyrelsen lyckats med en sak: transportera bort folk från maktpositioner.

-30 Trumpen, Kim Fjong-Un och Anders Finger-Borg. Årets pittmätningar - och då är det fortfarande bara september...

/Syster Koll

Traumat som går i arv

FOTO MARIA ÅKESSON

Ahang Bashi

Filmregissör

I bland träffar jag unga ensamkommande killar från Afghanistan på stan. Vi snackar om lite allt möjligt och de undrar vad jag jobbar med. Jag är filmregissör, säger jag. Jag har gjort en film om mig själv, om att komma till Sverige som barn och hur det har påverkat mig psykiskt.

- Men du kom med din familj? Du var inte ensam? Ni fick uppehållstillstånd snabbt? Okej...?

Skammen sköljer över mig. Hur kan jag, som ändå fick det så bra, prata om hur dåligt jag mått, när dessa killar går igenom en så mycket svårare situation än mig? Min familj kom till Sverige på 80-talet och togs emot med öppen famn. Dessa killar kom på 10-talet, till ett Sverige som behöver "andrum". Jag skäms. Men terapi har lärt mig att skjuta undan den typen av tankar. Det går inte att jämföra lidande, att förminska sin egen situation för att någon annan har det värre hjälper inte.

Fram tills för några år sedan förnekade jag min flyktbakgrund, kände att "äh det var väl ingenting". Ja, vi flydde vårt hemland, men flyktingar? Vi? Jag? Nej. Det är de som korsar berg och hav som är flyktingar. Vi kom hit med flygplan och fick uppehållstillstånd efter två år.

Men 2013 hamnade jag i en djup svacka av depression och panikångest. Ångesten tvingade mig att ta tag i mina känslor och efter ett år av intensiv terapi kom jag fram till att jag är ett traumatiserat flyktingbarn. Panikångesten jag upplever som vuxen har sina rötter i den omvälvande och obearbetade flykt jag gjorde som 2-åring. Ett barn kan inte förstå vad som händer och har inget språk för att uttrycka sin rädsla. Ett barn bara känner. Ett barn som aldrig kunnat bearbeta sin rädsla tar med den genom livet.

Det finns forskning som visar på att trauma går i arv genom DNA. Även om du själv inte varit med om en viss händelse kan du ärva dina föräldrars trauma. Jag har läst artiklar som handlar om hur barn och barnbarn till överlevare från förintelsen fått liknande posttraumatiska symptom som sina föräldrar. Det är skrämmande fakta, men samtidigt får det en kanske att

känna sig mindre tokig - det finns förklaringar.

Min film *Skörheten* hade premiär under 2016. Sedan dess har min inkorg bombarderats av tusentals tittare som skriver om hur de relaterar till min historia. Så många som varit med om samma sak, som inte heller bearbetat sin flykt till Sverige. Så många familjer som tiger om traumat, som bara vill låtsas att allt är bra.

"Ett barn kan inte förstå vad som händer och har inget språk för att uttrycka sin rädsla. Ett barn bara känner."

Så många som av tacksamhetsskuld gentemot sina föräldrar och det svenska samhället, som gett dem möjligheten att leva i frihet, som håller tyst om hur de egentligen mår. Som om depression är ett tecken på otacksamhet.

Men det är inte heller lätt att prata om det med en psykiatrikär som har liten kunskap om just migrationsrelaterat psykiskt lidande. För mig tog det årtal tills jag mötte en psykolog som kunde läsa mellan raderna och hjälpa mig till insikt och acceptans.

Det känns lite dumt att avsluta den här krönikan med att rekommendera min egen film, men jag gör det ändå. Den är ett bra sätt för folk att påbörja ett samtal om hur flykt och migration påverkar människan psykiskt. Det är något med det psykiska lidandet som universell erfarenhet och flykten som specifik sådan, som gör att mitt hjärta brister. Vi är så många som håller tyst och därmed inte får hjälp.

I en värld där psykisk ohälsa ökar överlag och där människor på flykt stängs ute eller skickas tillbaka till krig är ett samtal om de psykologiska konsekvenserna en akut nödvändighet. Det är dags att vi börjar prata.

Heja hyresrätten!

Det produceras fler hyreslägenheter än på väldigt många år.

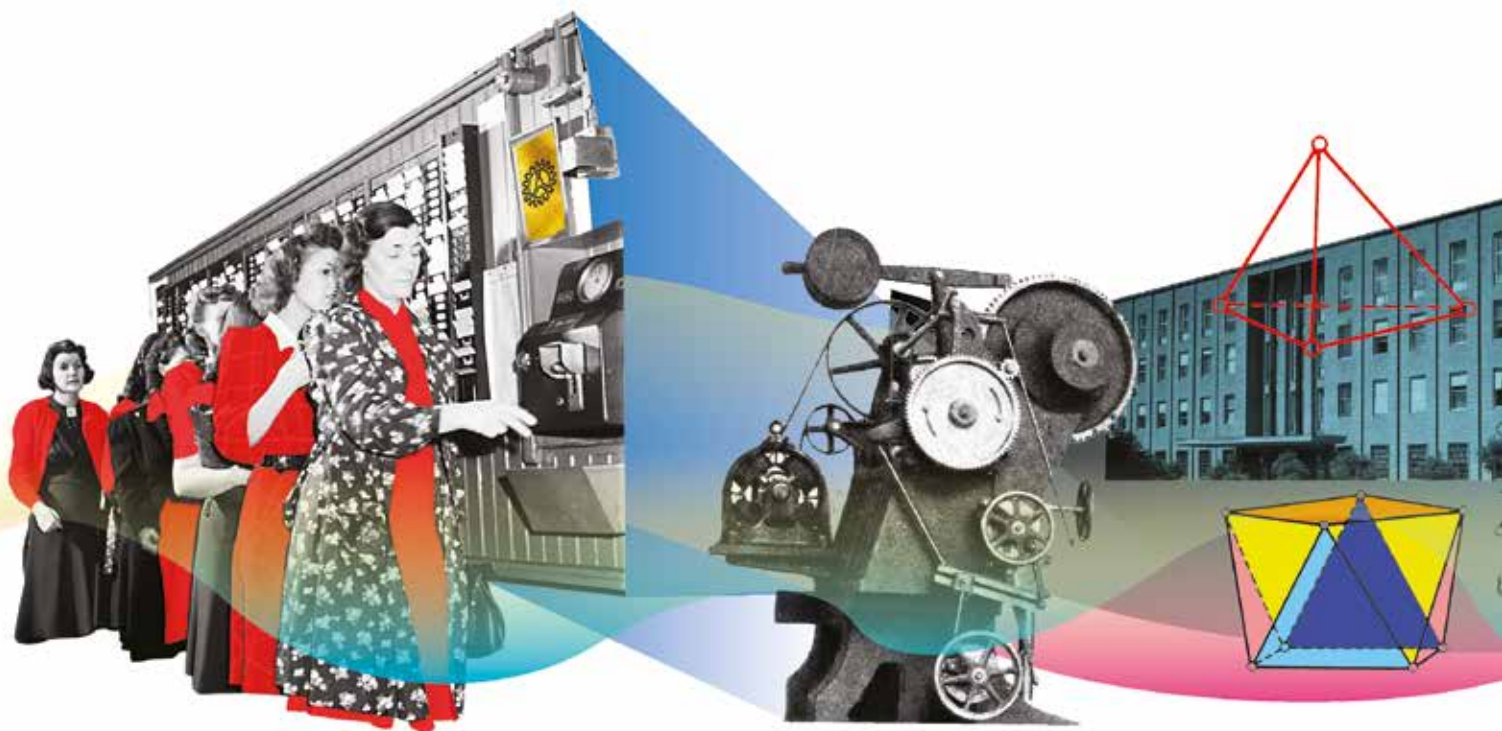
Smygrasism

Sveriges så kallade behov av "andrum".

● Skörheten finns på Svt Play.

Arbetets frukter till de som arbetar?

Den amerikanska drömmen odlar myten om att det går att jobba sig rik. Men de som redan är rika blir allt rikare – och resten halkar efter. Vi gör en djupdykning i arbete och kapital.

67

-åriga Lilians knän är utslitna efter många års slit som butiksbiträde. Efter 12 år på matkedjan Willys har hon jobbat upp sig till en timlön på 125 kronor.

För att få sin privatekonomi att gå ihop har Lilian tvingats arbeta kvällar och helger. Hon betalar 23 procent i skatt. Ägare till Willys är en av Sveriges 178 miljardärer, Antonia Ax:son Johnsson, som leder familjedynastin Axfood. Hennes förmögenhet beräknas uppgå till 50 miljarder och hennes inkomst innan skatt ligger på 5,4 miljoner i månaden. På den summan betalar hon lägre skatt än butiksarbetaren Lilian, nämligen 18 procent. Detta rapporterade tidningen ETC i början av sommaren (20/6-2017).

Andra siffror på området visar på samma riktning, nämligen att de rika blir allt rikare – och drar ifrån. Varje år kommer LO med sin rapport om hur många industriarbetarlöner det går på en genomsnittlig VD-lön i ett av Sveriges 50 största företag. Och utvecklingen är liktydlig: från 80-talet och framåt har VD-lönerna dragit ifrån. Från att ha legat på en historisk låg nivå

1980, där en genomsnittlig lön hos de som LO benämner som makteliten låg på 4,9 industriarbetarlöner, har skillnaderna ökat till en historiskt hög nivå, där det går 54 industriarbetarlöner på en genomsnittlig VD-lön i de största bolagen år 2015.

Det är tydliga siffror på att myten om att "den som arbetar tillräckligt hårt kan förvänta sig att skörda frukterna av sina ansträngningar" är just en myt. Trots detta florerar den och för den som vill tjäna en hacka är tipsen många. Inte minst kommer de från dem som redan är rika: du kan gå en utbildning som ger ett välbetalt jobb, starta ett företag och bli entreprenör, eller förvalta din talang.

Möjligheter som inte finns

Det ständiga tipset som finns att läsa i dagstidningarna efter jul gör gällande att den som har det knapert ska göra matlådor istället för att gå ut och äta lunch. Men det är svårt att spara pengar på det sättet om det är matlådor som gäller från första början. På samma sätt är det svårt att göra bostadskarriär om möjligheten att köpa en lägenhet inte finns, eller att bli rik på ägande om du

Kapitalinkomst

är den vinst du kan göra på aktieutdelning eller av att sälja annat fastigheter.

inte äger något. För rikedom föds sällan ur hårt arbete. Oavsett hur många historier om self made men (och på senare år women) som florerar, är det allra bästa sättet att bli rik på att äga – det vill säga tjäna pengar genom kapitalinkomster från bland annat utdelningar och aktiehandel, såsom till exempel Antonia Ax:son Johnson gör genom att äga Axfood.

En anledning till att de rika drar ifrån handlar just om hur kapitalinkomster beskattas. Till exempel är skatten på kapitalinkomster en platt skatt, där du inte betalar mer i skatt ju högre kapitalinnehav du har (den som tjänar 10 000 kronor i månaden skulle betala lika många procent i skatt som den som tjänar 100 000 kronor i månaden om löner skulle beskattas på samma sätt som kapital). En annan anledning är att det är lättare att skatteplanera kapitalinkomster än löneinkomster och på så sätt smita undan att skatta på sin förmögenhet.

Och så har vi skatteparadisen. Ingen vet riktigt hur stora summor som slussats vidare till skatteparadis från skattesmitare över åren, men bland andra har tid-

ningen Newsweek (6/4-2016) uppskattat summan av de kapitalinkomster som slussats iväg till hundratals biljoner kronor.

Handlar inte bara om skatt

Enligt statistiska centralbyråns inkomstrapport från 2015 är ökningen av tidigare nämnda kapitalinkomster den främsta orsaken till att den ekonomiska ojämlikheten växer i Sverige. Det handlar alltså inte bara om att lön och kapital beskattas olika, utan också om att storleken på kapitalandelen ökar i förhållande till löneandelen, som gör att de rika drar ifrån. Detta sker både i Sverige och globalt. Men denna ökning av kapital tillfaller endast somliga: över 85 procent av kapitalinkomsterna i Sverige går till de rikaste tio procenten.

Ojämlikheten har blivit allt mer uppmärksamrad de senaste åren och jämlikhet har blivit ett slags trendord. När världens ledare möttes på World Economic Forum i Schweiz tidigare i år var den ekonomiska ojämlikheten i centrum, som ett problem

"Den ojämlikhet vi ser mellan de som arbetar och de som äger kapital är rotad i makt och hierarkier."

som hotar både den globala ekonomin och kan leda till ökad polarisering i samhället. Kanske har intresset ökat i spåren av fransmannen Thomas Pikettys tegelsten *Kapitalet i det tjugoförsta århundradet*, som med hjälp av ekonomisk-historisk statistik visar hur ojämlikheten tycks vara inbyggd i kapitalismen som system och hur rikedomar därigenom koncentreras hos ett fåtal. Kanske är det för att olika finansiella skandaler uppdagas; från 2008 års finanskris till tidigare nämnda skatteparadis. Avslöjanden som på ett svindlande sätt visar hur fullkomligt superrika somliga är.

Också i Sverige pratar allt fler om jämlikhet och då inte enbart folk på vänsterkanten, utan även liberaler. Liberalernas Jan Björklund och Centerpartiets Annie Lööf rynkar pannan över de ökade klyftorna. Senast i sitt sommartal hade Jan Björklund uppe frågan om ojämlikhet. Men receptet för hur ojämlikheten ska lösas handlade där inte om att fördela rikedomerna mer jämt, utan att införa så kallade enklare jobb med lägre löner. Han menar inte att det är de ökade kapitalinkomsternas fel att klyftorna ökar, utan att det beror på att lagar och avtal på arbetsmarknaden skyddar den som har jobb och på så sätt delar in människor i klasser baserat på de som har och inte har jobb.

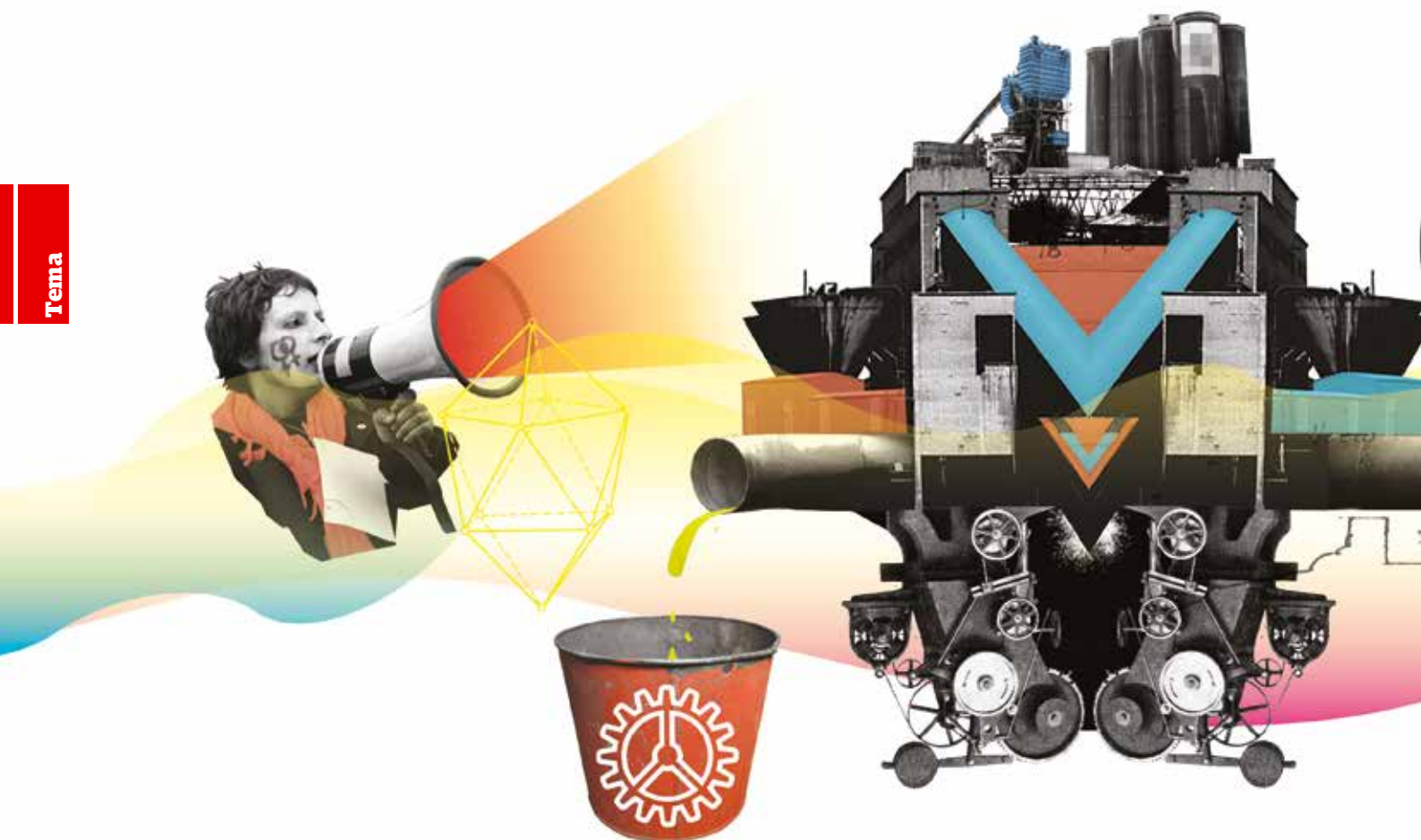
Så trots att det på ytan råder politisk konsensus om att jämlikhet är bra och önskvärt innebär det inte en samsyn kring att alla människor borde (och förtjänar) att leva ungefär lika hyggliga liv. För det enda sättet att legitimera ekonomisk ojämlikhet mellan de som arbetar och de som äger är att utgå från att somliga förtjänar att ha mer än andra, att somliga ska ha gjort ansträngningar som gör att de är berättigade till mer än andra.

Rotat i makt och hierarkier

Den ojämlikhet vi ser mellan de som arbetar och de som äger kapital är rotad i makt och hierarkier. Och som alltid med maktrelationer är de som innehar makten högst ovilliga att lämna den ifrån sig. Ekonomihistorikern Fernand Braudel menade att det system som vi kallar kapitalism bygger på en månghundraårig tradition av maktförhållanden i samhället. Utan befintliga hierarkier hade det inte blivit några handelskompanier. Förutsättningen för att en storskalig kapitalism skulle kunna växa fram var att förmögenheter kunde samlas inom familjer i flera generationer.

Lönearbete, det vill säga att sälja arbetskraft till ett visst pris och få betalt i lön är, sett ur ett längre historiskt perspektiv,

Lön

är den ersättning man har kommit överens om för utfört arbete.

något nytt. Och den nyheten ledde till en omgestaltning av samhället. Ekonomihistorikern Karl Polanyi har kallat detta för ”den stora omvälvningen”.

Att arbeta för en lön innebär att arbetskraften måste gå att köpa och sälja som vilken annan vara som helst. Men det finns ett problem med att arbetskraften ska fungera som en vara – den kan nämligen aldrig skiljas från den människa som säljer den. Andra varor behöver inte äta och sova, vilket gör att arbetskraften till skillnad från andra varor inte kan tas i anspråk hela tiden. Men det ligger inte i kapitalets intresse att se till att arbetskraften får vila. Arbete, liksom allt annat som behövs för att producera något, måste vara så billigt som möjligt för att få så bra konkurrensfördelar som möjligt.

Polanyi menade att välfärdsstaten uppstod som en motreaktion mot kapitalismens förstörande kraft, mot det kortsiktiga vinstintresset som inte tog med i beräkningen att de som arbetade behövde vila och tillräckliga inkomster för att klara sig. Enligt Polanyi skulle en helt fri marknad aldrig kunna fungera, att vara helt utelämnad åt marknadskrafterna skulle innebära en mänsklig tragedi.

Lönearbetet rymmer också särskilda konflikter. Det man kallar för en konflikt mellan arbete och kapital är grundläggande i hela diskussionen om ekono-

misk jämlikhet. Det vill säga de som äger kapital vill tjäna så mycket som möjligt på det, medan de som arbetar vill ha ut sin andel. Det är inte en slump att Svenskt Näringsliv klagar på höga skatter, tycker att vinstbegränsningar i välfärden är fruktansvärt och förespråkar lägre löner. Om vi går tillbaka ungefär hundra år i tiden ser vi att den dåvarande motsvarigheten till Svenskt Näringsliv, Svenska Arbetsgi-varförbundet, hävdade att åtta timmars arbetsdag var nästintill omöjligt och ett mycket hårt slag mot den svenska industrin.

Konflikt mellan arbete och kapital

Traditionellt sett har arbetarrörelsen hävdat att de har rätt till en större del, eftersom det är de som har arbetat och därför skapat värdet från första början. Som en tidig socialdemokrat, Axel Rylander, uttryckte saken: ”arbetets frukter till de som arbetar.” Och från början hade socialdemokratin idéer om att det privata näringslivet skulle läggas över i arbetarnas hand, men successivt glömdes detta bort och istället innebar en ekonomisk tillväxt en utbyggnad av socialpolitiken. Men konflikten mellan arbete och kapital har även påverkat den direkta fördelningen mellan de som lönearbetar och de som äger. Ibland har kraven på politikerna kommit från de utomparlamentariska

rörelserna, krav så högljudda att de inte har gått att ignorera, såsom åtta timmars arbetsdag och 1970-talets krav från kvinnorörelsen.

Men hur kommer det sig då att klyftorna ökar så mycket från just 1980-talet och framåt? Hur kunde det gå från 4,9 till 54 industriarbetarlöner på en VD-lön? Någoting hände mot slutet av 1970-talet. Den industrialiserade världen skakades av oljekrisen, där priserna på olja kraftigt steg och blottade en bristande lönsamhet i industrin. Sedan dess har den gamla industriella sektorn tappat mot en allt växande tjänstesektor, vilket har ändrat lönestrukturen på arbetsmarknaden. Det skedde också en omläggning av den ekonomiska och sociala politiken i samma veva. Margaret Thatcher har kommit att bli en slags symbol för den åtstramningspolitik som blev receptet för hur stater skulle agera i ekonomiska nedgångar – en minskad välfärd kombinerad med privatiseringar och avregleringar.

En överhettad ekonomi

I Sverige gav avregleringarna på finansmarknaden under 1980-talet en möjlighet att göra mycket stora vinster på aktiemarknaden som växte fram. Ekonomin blev allt mer överhettad och i början på 1990-talet gick den svenska ekonomin in i en allvarlig

kris. Denna gång angreps krisen med besparingar och nedskärningar.

Effekterna av de två stora kriserna på 1900-talets andra hälft gör sig fortfarande påmind. De innebar en förskjutning av makt, från arbete till kapital, av avregleringar och nya möjligheter för de med mycket pengar att tjäna ännu mer pengar. De innebar en syn på välfärden som en kostnad som vi kanske inte alltid har råd med. Idag avfärdas ofta politiska reformer, löneökningar och andra förbättringar med att det är för dyrt, näringslivet klarar inte den kostnaden. De har inte råd att bygga bostäder om det inte blir lättare att bygga, inte råd att anställa om inte arbetskraften reas ut.

Vänstern får ofta kritik för att vilja att andra ska betala och inte förstår vad ”vi” har råd med. Låt oss vara tydliga här: en stat har inga egna pengar. Staten kan dock, genom inkomster på skatt, omfördela rikedom. Alla reformer som av många idag avfärdas som för dyra, som kortare arbetstider eller den ljuva drömmen om ett fungerande vårdssystem, handlar om hur rikedom ska fördelas. Det handlar inte om vad ”vi” har råd med, det handlar om en konflikt om produktionsresultat, en konflikt som är lika gammal som kapitalismen.

TEXT: MARIA CARLSSON

ILLUSTRATION: IVAR MARTINSSON

Inkomst

innefattar både lön och kapitalinkomster. Som inkomst räknas även ersättningar från försäkringskassa och A-kassa, pensioner, kapitalinkomster, studiebidrag, barnbidrag och andra transfereringar.

VINN EN BOK! Lös korsordet innan 21/10 och skicka in lösningen till oss. Adressen hittar du på sida 2. Böckerna du kan vinna är: Katarina Wennstam - *Gänget*, Anna Jörgensdotter - *Solidär*, Maria Sveland - *Bitterfittan 2*. Skriv vilken bok du önskar!

Hon kallar sig för Ulla

I år fyller Vänsterpartiet hundra år. För att uppmärksamma det publicerar vi ett utdrag ur boken *Ett kollektiv av röster – 100 år av systerskap*. Denna gång i form av en intervju med Vänsterpartiets tidigare partiledare **Ulla Hoffman**.

Jag kallar mig för Ulla.
Det är så självklart. Så mycket Ulla. Frågan hon svarar på för tusenden gången som nyvald partiledare är förstås: "Kallar du dig för kommunist?" Men det sammanfattar också hennes vardagliga men alltid så skarpa språk och politiska inställning.

Hon är kvinnan som växte upp i en medelklassfamilj, som av egna erfarenheter kom att kämpa för kvinnors rättigheter och sedermera blev ledamot i både partistyrelse och riksdagsgrupp. Samt inte minst partiledare för Vänsterpartiet. Men hur kom det sig egentligen att hon gick med i partiet?

– Jag lämnade Socialdemokraterna i slutet av 1960-talet för att de gått för långt åt höger. Alldeles för långt. Först valde jag då att engagera mig fackligt i ST (fackförbund inom statlig verksamhet red. anm.) under ett antal år. När jag senare under 1980-talet arbetade med kvinnoforskning på Arbetslivscentrum vände jag mig till alla partier för att fråga hur de såg på den planerade nedläggningen av kvinnoforskningen där. Vpk var det enda parti som svarade alls, och då fick jag kontakt med Karl Erik Persson. Han lyssnade på mig och gick vidare med frågan politiskt. Så småningom frågade han om jag inte ville gå med i partiet, så då gjorde jag det. Det var häftigt.

Det här var i början av 1990-talet, när partiet genomgick en stor förändring. Hur påverkade det ditt beslut att gå med?

– När muren föll var det en fantastisk upplevelse. Den stod emot allt det jag tror på. Det var bra att partiet bytte namn, det blev avgörande för att jag gick med, även om jag röstat på Vpk även innan dess.

Ulla kom snabbt in i arbetet när hon blivit medlem. Hon har alltid varit aktiv lokalt, men blev också vald till ordförande för kvinnopolitiska utskottet och invald både i partistyrelsen och i riksdagen för partiet.

– En av de första gångerna jag var i partilokalerna i riksdagen mötte jag Lasse Werner. Han utbrast: "Så, här kommer alltså det nya stjärnskottet!" Jag visste redan att man måste svara Lasse med samma språk som han använde. Så det gjorde jag. "Javisst, du. Och inte har jag legat mig till det heller!" Sen var vi vänner och kom bra överens. Det var annars ganska vanligt att jag fick höra anspelningar på att jag hade "gått sängvägen" och gjort karriär. Det var sexualiserat och det var för att jag var kvinna. Det de inte riktigt kunde säga var ju i och för sig vem jag skulle ha legat med för att klättra, skrattar Ulla, men inte utan allvar i rösten.

Kände kvinnoförtrycket

– Partiet gav mig ett sammanhang. Jag hade vant mig vid att tro att jag själv skulle ändra mig när det var något som inte stämde. Men när jag förstod feminismen kändes det som att jag förstod hur det faktiskt var. Att det inte är mitt fel att jag hade lägre lön eller blev sämre behandlad. Feminismen handlar om mig. Om mitt liv. Jag har känt kvinnoförtrycket in på bara skinnet. Om man ska förstå världen, eller ja, om man ska förstå sitt eget liv, så måste man se hur det styrs av strukturer.

Svaret säger mycket om Ulla och hur hon fungerar och tänker. Hon har överblicken, det stora perspektivet, ser systemen. Men utgångspunkten är ändå hennes eget liv, hennes egen vardag. Där hon bottnar, som hon säger själv.

"Förlåt mig, Yngve, om det blir en flicka till". Ulla är nio år gammal när hennes mamma står utanför taxin som skall ta henne till BB för att föda hennes syskon. Det mamma säger till pappa sätter spår hos Ulla.

– Det var väldigt markant. Det säger så mycket om hur hon såg på sig själv som kvinna, som människa. Hon bad liksom om ursäkt, inte bara för sig själv, utan för sitt eget kön. Vem hon var. Det har nog präglat mig en hel del under min uppväxt. Och det gör

**Partiet
gav mig ett
samman-
hang.**

Feminist

1970 gick det att läsa om Ulla Hoffmann i tidningen "Sekreterare slår larm: Vi vill inte omskola oss till att bli vackra flickor åt chefen." 2003 blev hon partiledare och bidrog till partiets feministiska riktning.

det fortfarande. Jag hade inte bara en dålig uppväxt. Men jag blev ofta slagen av pappa. Bara jag, inte mina syskon. Av det har jag lärt mig att våld löser ta mig tusan ingenting. Ingenting, säger Ulla.

Ulla bodde både i Skåne och Göteborg under uppväxten och gick bland annat på folkskola på Ånässkolan vid Redbergsplatsen i Göteborg. Sedan sökte hon sig vidare och kom in på Vasa flickskola, som alltså var en könsuppdelad skola.

– Jag tyckte det var väldigt bra. Det gav mig mycket, eftersom det innebar att flickors utrymme var större än det hade varit på en blandad skola. Sen var det förstås häftigt att få hänga uppe vid staketet mot pojkskolan också och röka, det ska jag inte förneka, säger Ulla och skrattar igen.

Ulla visar gamla tidningsurklipp, bland annat ett från Aftonbladet. Datumet är den 2 maj 1970, och den braskande rubriken lyder: "Sekreterare slår larm: Vi vill inte omskola oss till att bli vackra flickor åt chefen." Ulla är då 28 år och går en omskolningskurs för att bli sekreterare. Men undervisningen är mest inriktad på hur man skall vara till lags och behaga. Bland annat ingår studiebesök på ett skönhetsinstitut "för att lära sig lägga den make-up och idka den hygien som anstår en korrespondent och sekreterare",

berättar artikeln. Men Ulla protesterar. "Jag har svårt att tänka mig en framtid som dörrmatta åt någon chef", säger hon i intervjun. Hon berättar:

– Ja, det var verkligen galet alltihop. Vi kände att vi bara måste protestera, så det gjorde vi. Eller som det står i intervjun: "Ska verkligen skattepengar gå till sånt här reaktionärt tjafs?"

Och så har det fortsatt för Ulla. Inte rädd att säga vad hon tycker, även om inte alla håller med. Visst har kanske en och annan genom åren tyckt att hon är för frän och skarp. Men hon har också fått respekt och erkännande för sin förmåga att få förändringar till stånd.

Bidrog till en feministisk riktning

Ulla var en av de drivande bakom att Vänsterpartiet blev feministiskt. Det var ett stort ögonblick när det klubbades att partiet skulle kalla sig ett feministiskt parti. Utvecklingen skedde i flera steg, där kvinnor aktivt och målmedvetet arbetat länge för att få stöd för en feministisk analys och samhällssyn, och först därefter för själva begreppet feminism. Ulla hyllar alla de kvinnor som bidrog till den utvecklingen. Jag frågar om det inte var Gudrun Schymans förtjänst ändå?

FOTO: JESSICA GOW/TT

– Gudrun gjorde jättemycket för partiet. Hon var en skicklig företrädare, även om hon sällan egentligen deltog i partiarbetet. Men feminismen i Vänsterpartiet varken började eller upphörde med henne. Jag kommer ihåg när hon berättade att hon skulle lämna partiet på ett gruppmöte i riksdagen. Efteråt gick jag ut för att röka, och hon satt där. Hon frågade, ”Är du arg Ulla?” Jag var så arg att jag knappt kunde prata. ”Arg, det räcker inte, jag är vansinnig, jag är förbannad.” Hon svarade att ”det inte gick att göra nåt annat”. ”Men Gudrun, om du bara hade ställt dig i täten för kvinnorna i partiet hade alla slutit upp bakom dig. Men det gjorde du inte.” Så att hävda att Gudrun Schyman införde feminismen i partiet, det är så dumt så det finns ingen hejd för det. Det var varken hon eller jag eller någon annan enskild kvinna. Det var ett gemensamt arbete, alla kvinnor tillsammans. Alla som åkte runt och föreläste för att ändra politik, bryta fördomar, ändra sammansättningen av listor så att kvinnor började stå på topp, berättar Ulla.

– Jag försökte ha den uppfattningen med mig när jag blev partiledare också. Att vi måste jobba tillsammans. Själv jobbade jag nära Ingrid Burman och med många andra i partiet förstås. Det var en utmaning att bli partiledare och jag ångrar det inte. Man kunde få fart på en del processer som annars inte skulle ägt rum och plötsligt blev det viktigt på riktigt vad jag tyckte och sa, berättar Ulla. Det var också skönt att motbevisa

de tidningsrubriker som kom när jag blev vald. De skrev sånt som: ”Ulla – en parentes” och en massa nedlåtande omdömen haglade. Men visst var det skönt också när jag kunde lämna över partiledarskapet till Lasse (Ohly reds. anm.). Det var påfrestande också, eftersom jag alltid känner att jag behöver sätta mig in i allt i detalj för att kunna ha en uppfattning i olika frågor. Det är ju näst intill omöjligt i rollen som partiledare.

Pensions- och flyktingpolitik

Jag tror mig veta svaret, men frågar ändå Ulla vilka frågor hon själv tror att hon är mest förknippad med politiskt. Hon behöver mycket riktigt inte tänka efter alls.

– Pensionsfrågan och flyktingfrågan. Det är det jag har hållit på mycket med, både i riksdagsarbetet, i partistyrelsen och egentligen hela tiden annars också.

Ulla var partiets representant när partierna i början av 1990-talet utredde ett nytt pensionssystem. Hon var så kritisk mot hur systemet kom att utformas att hon utestängdes från förhandlingarna av de andra partierna och har sedan dess aktivt fortsatt att kritisera pensionssystemet.

– Systemet missgynnar breda löntagargrupper och särskilt kvinnor. En kvinna i min trappuppgång lever på garantipension, och för henne betyder det att hon får några 100 kronor under det som kallas ”skälig levnadsstandard”. När hyran nu går upp kommer hon inte att kunna bo kvar. Hon är ekonomiskt beroende av sina barn, de köper månadskort till henne. Och så ska det ju inte vara i ett modernt samhälle. Min granne måste väl kunna leva på sin pension? Hur kan ett socialdemokratiskt parti stå bakom det här systemet? Hur bara kan de? Det är ett ruttet system och det måste göras om i grunden.

Sedan är det flyktingfrågan också. Även den har kommit att förknippas med Ulla.

– Flyktingpolitiken drabbar människor. Det är drivkraften för att förändra. Att göra människors liv lite bättre. Ibland rent av att rädda människors liv. Så länge vi fortsätter behandla människor som flyr för sina liv på det sätt Sverige gör i dag kan vi inte prata om att vi respekterar de mänskliga rättigheterna. För det gör vi inte. Men det ska skrivas historia om detta kapitel också. Och domen kommer att bli hård. Jag vill vara en av dem som hela tiden försöker göra rätt och bidra till att rädda människoliv, säger Ulla med allvar och skärpa i rösten.

Hon har en nästan unik förmåga till just det. Att kunna växla mellan skratt och allvar. Det är bland annat det som har gjort henne till en omtyckt och högt respekterad, men samtidigt lite lagom fruktad, företrädare för partiet bland andra partier. Det är hon som är Ulla.

KALLE LARSSON

Granne med Gud

Arbetsrummet ligger ett stenkast från kyrkan och för Mona Olsson hänger tro och politik ihop. Hon är en av personerna bakom **Vänstern i Svenska kyrkan (ViSK)**.

– Jag har nog alltid haft en slags barnatro. Tro och politik har alltid gått hand i hand, min röda ungdom var också min kristna ungdom. Det kristna budskapet är inte söndagsskolegulligt, utan pang på! Det är en uppmaning till oss att verkligen göra vad vi kan för de som har det svårt och är utsatta, säger Mona Olsson, ordförande i ViSK och oppositionsråd i Norrköping.

Vi träffar henne på tjänsterummet i Norrköpings gigantiska koloss till kommunhus. Hon rör sig hemtamt i korridorerna, berättar att hon brukar extraknäcka som volontärguide av huset lite då och då. Annars är det kommunpolitiken respektive kyrkopolitiken som upptar det mesta av hennes tid. Och att hon är aktiv i ViSK är inte någon tillfällighet.

– Jag minns när vår före biskop, Martin Lind, gjorde en visitation här i Norrköping och fick följa med på besök i Hageby, som är ett socioekonomiskt utsatt område. I sin predikan efteråt sa han att han sett hur tomma kylskåpen är i Hageby. Och så uppmanade han oss att arbeta politiskt diakonalt. Det där stötte sig en del på för att det var för radikalt. Det finns de som vill satsa på fina prästskrudar och sitta och diskutera, istället för att jobba praktiskt. Det vill inte ViSK.

Började inom S

Men in i kyrkopolitiken kom Mona Olsson redan innan hon blev vänsterpartist. Hon började nämligen sin politiska bana inom Socialdemokraterna. Men under Göran Perssons ordförandeskap kände hon att det inte höll längre och hoppade av.

– Det var under Göran Persson som jag kände att nu glider partiet allt mer åt höger. Så jag skrev ett brev om att jag inte kunde vara med längre. Jag har faktiskt kvar det, det är lite gulligt och naivt. Jag citerar Mauro Scoccos *Ett långsamt farväl*. Inte ett öga är torrt, säger Mona och skrattar.

– Men att lämna var en stor sorg för mig. Och jag sörjer fortfarande, men inser ju att de själva inte sörjer den förlorade socialdemokratin.

Tog lång tid

Det tog två år för henne att landa och hitta viljan att bli politiskt aktiv igen. Denna gång i Vänsterpartiet.

– Efter Socialdemokraterna hade jag en lång karens. Jag ville inte kasta mig in i något nytt parti. Det är som med kärleksrelationer, det är bra att bli klar innan du går vidare.

– Dessutom tyckte jag att Vänsterpartiet såg så lustiga ut på den tiden. De klädde sig på ett visst sätt... Det var så då. Och jag tänkte, kan jag passa in där?

Det gjorde hon.

– Jag var och lyssnade på dem i kommunfullmäktige och kände att yes, de tjejerna som talade där är skarpa. Sen gick jag på ett möte. Ganska snart fick jag uppdrag i och med att Vänsterpartiet växte i Norrköping.

När jag frågar henne hur det är att vara kristen i just Vänsterpartiet säger hon att det förändrats snabbt.

**Jag tänkte,
kan jag passa
in där?**

Mycket plikt

Ett av Mona Olssons favoritcitat i Hedvigs kyrka: "Jag är livets bröd. Den som kommer till mig, han skall icke hungra."

Den välbläddrade Bibeln har Mona Olsson haft med sig sedan ungdomen.

– ViSK är fristående från Vänsterpartiet, men vi är ändå närstående. Det har funnits tankar om att partiet är en strikt sekulär organisation som inte vill befatta sig med den typen av trosfrågor. Det är väl arvet efter både CH Hermansson och Lars Ohly. Jag tror att det har hämmat många vänsterpartister från att aktivt utöva sin tro och vara kyrkopolitiker, men det känns som att det håller på att förändras. Vi ökar snabbt i medlemstal.

Sedan Mona Olsson gick med i Vänsterpartiet har det blivit en hel rad uppdrag, bland annat som kommunalråd i Norrköping. Men Mona Olsson vill inte beskriva sig som en som samlar på uppdrag.

– Jag ser inte mig själv som karriärst, men jag ser behoven. Ett problem, bam bam bam, Mona Olsson kommer klampande. Det är mycket plikt.

Varit en uppförsbacke

Det har inte alltid varit lätt för henne att kombinera politiken med resten av livet. I början av 00-talet gick hennes man bort efter att ha varit sjuk länge och Mona Olsson blev ensamstående med tre barn.

– Det var tufft många gånger. Jag tog ofta med mig barnen på möten. På en del ställen fanns det en förståelse, på andra ställen rynkades det på näsan och jag fick höra att barnen kanske kunde leka utanför. Jag försöker ha förståelse när någon tar med barnen på ett möte, att det måste finnas plats för det också. Barnen får inte bli ett hinder, utan måste tänkas in.

– Ibland var de ensamma hemma, men de visste alltid var jag var. Det är klart att det är förenat med ett dåligt samvete vissa gånger att jag lämnade dem, men de har ett riktigt socialt patos idag. Min dotter har precis börjat jobba fackligt. Hon är elevassistent, avslutar Mona Olsson.

Intervjun är slut och vi beger oss ut i solskenet för att snedda över torget framför kommunhuset och beger oss in i Hedvigs kyrka på andra sidan torget för att fotografera. Mona Olsson rör sig hemtamt mellan de båda platserna – hennes två världar.

TEXT: MARIA CARLSSON

FOTO: AGNES STUBER

Hej Leo Låby!

FOTO: PRIVAT

Leo Låby är ny medlem i V Hammarby-Skarpnäck.

Folk vill ha en välfärd som funkar, inte privatiseringar.

"Vi behöver visioner"

Välkommen Leo Låby, en av Vänsterpartiets nyaste medlemmar!

Varför gick du med i Vänsterpartiet?

– Jag har alltid sympatiserat med vänstern, men varit mer allmänt vänsterorienterad. Jag och mina vänner har pratat om

att vi borde engagera oss inför nästa års val. Jag kände ett behov att göra något och delta istället för att sitta och tycka. Vänsterpartiet gör ett bra jobb och nyttjar sin kvasi-oppositionsroll på ett bra sätt. För mig handlar det mycket om att sossarna inte gör det som jag tycker är viktigt.

Vilka frågor engagerar dig mest?

– Egentligen är det klassiska klassfrågor, jag kan tycka att det tappas bort ibland. Mycket idag handlar om att konsumera rätt, men jag saknar de gemensamma lösningarna. Vi behöver visioner. Sex timmars arbetsdag är ett bra exempel. Jag har jobbat på ett ställe som infört det. Det funkar.

Sedan går det inte att bara vara emot och säga nej, utan vi behöver föra fram egna lösningar för att entusiasmera. Många som är arga på sakers tillstånd och känner misstro mot politiken skulle kunna vara klassiska vänsterväljare. Det finns en stor potential i att fånga upp den frustrationen, folk vill ha en välfärd som funkar, inte privatiseringar.

Personligt

Familj: Flickvän och vänner

Bor: Pendlar mellan Gävle och Stockholm

Fritidsintresse: Skapa och spela datorspel, skriva, raljera med vänner över sakers tillstånd.

Läser: För lite. Men läste just ut *Pölsan* av Torgny Lindgren. Genialisk!

Ser på: Nya säsongen av *Twin Peaks*

Plus: Alla som jobbar som lärare eller i skolan

Minus: Den segregerande skolpolitiken

Har du någon politisk förebild?

– Jag tycker väldigt bra om Olof Palme. Han var en duktig politiker och retoriker. Att lyssna på hans tal är fortfarande inspirerande.

Ny medlem

Elmia

**SE HELA
KONFERENS-
PROGRAMMET
OCH ANMÄL DIG
PÅ WEBBEN!**

HALVÄGS TILL FRAMTIDEN.

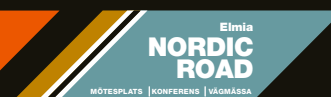
Allt om framtidens transporter och infrastruktur hittar du samlat på ett ställe i oktober. På Elmia i Jönköping möts hela branschen.

- » VISION & TEKNIK
- » FÖRUTSÄTTNINGAR & POLITIK
- » LOGISTIK & TRANSPORT
- » AFFÄRER OCH PROJEKT
- » KROCKTEST LIVE!
- » ÖVER 350 SVENSKA OCH INTERNATIONELLA UTSTÄLLARE

TRE MÄSSOR – EN MÖTESPLATS

ELMIA FUTURE TRANSPORT, ELMIA NORDIC RAIL & ELMIA NORDIC ROAD

elmia.se/futuretransport
elmia.se/nordicrail
elmia.se/nordicroad

Annons

Landet runt

De syr tygpåsar för miljön

Varje måndag samlas sygruppen i Näsåker för att tillverka tygpåsar. De vill göra något praktiskt för miljön och lära sig svenska på köpet.

Plastkassen är en miljöbov vars inverkan på djur och natur uppmärksammas stort på senare tid. Användningen i handeln har minskat drastiskt sen butikerna aktivt börjat informera om plastkassens miljöpåverkan.

Några som vill dra sitt strå till stacken i minskandet av plastpåseanvändandet är sygruppen i Näsåker, norr om Sollefteå. Initiativet kommer från Dorte Skulason, som är aktiv i Vänsterpartiet.

- Jag jobbar volontärt med svenska för asylsökande här i Näsåker och såg en brist i att deltagarna bara sitter i skolbänken, utan att få syssla med något praktiskt. Det var så jag kom på att genom att sy tygpåsar går det att kombinera mitt volontära engagemang med mitt miljöintresse.

Varje måndag ses gruppen med asylsökande kvinnor för att sy tygpåsar av begagnade tyger, som sen säljs i de lokala mataffärerna.

- Mataffärerna var lite avvaktande till en början. Men de visste att regeringen gått ut med att plastpåseanvändandet ska minska, så vi frågade i rätt tid, berättar Dorte Skulason.

Pengarna från Konsum samlas i en liten ask, som sedan går till gemensamma aktiviteter för gruppen. Under våren sålde de nära 200 tygkassar, men framför allt pågick det ett febrilt arbete med att bygga upp ett lager inför sommarens stora händelse i Näsåker; den alternativa festivalen Urkult.

- Vi har varit i Sundsvall och Sollefteå hittills. Vi får väl se vad mer det kan bli. Under Urkult sålde vi flera hundra påsar, berättar hon.

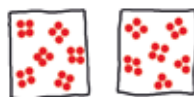

FOTO: DORTE SKULASON

Sy din egen PÅSE

Du behöver:

- tyg
- sax
- måttband
- nålar
- symaskin

40*44 cm

5. Sy fast axelbanden ordentligt enligt detta mönster:

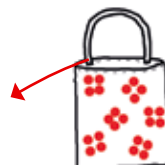

1. Klipp till tyget och fälla kanterna med sickacksöm.

2. Lägg framsidan och baksidan mot varandra. Sy med raksöm i kanten.

3. Vik axelbanden dubbelt på längden. Sy ihop dem. Vänd ut och in.

4. Vik ner kanten upptill två gånger. Fäst axelbanden under och sy med raksöm.

Speedway och politik i Hallstavik

Jonas Sjöstedt besökte den tvärfackliga kommittén i Hallstavik och gick därefter på en spännande speedwaymatch där Rospiggarna mötte Lejonen.

För fler bilder se Vänsterpartiets Instagram på @vansterpartiet.

FOTO: AGNES STUBER

Anonyma socialister i Borlänge

I den gamla folkets hus-byggnaden på Kvarnsveden i Borlänge pågår repetitionerna för fullt. I höst sätter arbetarteaterföreningen Jernet upp pjäsen *Anonyma socialister - En förlorad 50-tals generation*, skriven av Vänsterpartiets kommunalråd i Borlänge, Leif Lindström.

Varför sätter ni upp just denna pjäs?

- Jag tror att det finns en längtan att få fler berättelser om arbetare på teater-scenen. Det kan ju vara kul och trevligt att spela andra typer av pjäser, men då blir man ju en teaterförening bland andra.

Själva pjäsen handlar om en familj dels 1968, dels idag. Bosse, som är ung då fattar vad som håller på att hända, att det är en tid i stor förändring, medan pappan går ner till bruket precis som han alltid har gjort. Där råder ingen revolutionär anda. Sedan, i nutiden är det Bosse som inte passar in. Han är desillusionerad av den samhällsförändring som skett och tillsammans med sina kompisar får han gå ett tolvstegsprogram för att bli av med sin socialism.

Vilka är det som jobbar med pjäsen?

- Vi är ett gäng glada amatörer, ett stort och roligt gäng. I den här uppsättningen

är vi cirka 13 personer och det är ett stort åldersspann, den yngsta är 10 år och den äldsta 70 år. Själva föreningen bildades här på Kvarnsveden i början av 1990-talet, så det är kul att vi fortfarande spelar här.

- Fördelen med att vara i ett gammalt folkets hus är att det är så oerhört tillgängligt och att det har en speciell atmosfär. Vi ska ju inte bara vara på scenen, utan också spela musik som följer tidsandan som även kommer märkas av i foajén. Det här blir lite som ett paket.

*Vill du se Anonyma socialister?
Föreställningen har premiär den 13 oktober 18.00 på Kulturhuset Kvarnsveden i Borlänge.*

FOTO: MARIA CARLSSON

Politik och metal mixas i Metallvänstern. Läs mer på sida 4!

Vårdkoncernen Frösunda drar in över Sumpan

Vårdkoncernen Frösunda har extra dåligt rykte. När de tog över Ekbackens äldreboende startade problemen med en gång.

Det var i april i år som den riskkapitalägda vårdkoncernen Frösunda tog över driften av Ekbackens äldreboende i Sundbyberg. Snabbt försämrades villkoren för både de anställda och boende på Ekbacken.

- Först meddelade Frösunda att de skulle hyvla de anställdas timmar, men när vi protesterade drogs det tillbaka. Men de har infört delade turer, tvåtimmars arbetspass och boendet är underbemannat, berättar Cigdem Demirkiran, som tidigare arbetade på äldreboendet, men som fick sluta när hon tillsammans med facket protesterade mot försämringarna.

- Det har skett en rad incidenter, där bland annat boende har fått dubbel medicinering. Dessutom finns det inga aktiviteter för de boende längre, de bara sitter där utan att komma ut,

fortsätter Cigdem Demirkiran.

Jesper Wiklund, vänsterpartistiskt oppositionsråd i Sundbyberg, berättar att det inkommit mycket klagomål på Frösunda till kommunen.

- Frösunda är ökända, men kommunen går på lägsta anbud utan att se vad de får för pengarna. Vi hade en ganska bra upphandlingspolicy tidigare, men när borgarna och Miljöpartiet tog över styret 2015 strök de krav som vi tidigare haft kring kollektivavtal, inga delade turer och rätt till heltid.

- Vad vi försöker göra nu är att uppmana anhöriga att skriva klagomål och personalen att skriva avvikelserapporter, så att vi blir av med Frösunda, fortsätter han.

Frösunda är kända för att plocka ut pengar, missköta sig och sedan förlora sina kontrakt. Vinsten skickas till skatteparadiset Jungfruöarna.

- De försöker mjölka verksamheten på så mycket pengar som möjligt innan kommunen river avtalet. Det har hänt i flera kommuner redan, säger Jesper Wiklund.

Från mathjälte

Coop har av många setts som en grundpelare i arbetarrörelsen och det framväxande folkhemmet, och som en bärare av rörelsens ideal.

till hyvlingskung

Under 1900-talet var Coop en bärande del av det svenska folkhemmet. Numera utmärker sig matjätten genom kriser och konkurshot. Och så hyvlingar av de anställdas arbetstider.

Det är en onsdag i slutet av november och precis som vanligt vid den här tiden på dagen står Mengesha Aychiluhim och plockar upp varor i frukt- och grönt-avdelningen på Coop Daglivs på Fridhemsplan. För tio år sedan startade han fackklubben i butiken, som då ägdes av en privat handlare. Idag står han inför en av sina största utmaningar som fackklubbens ordförande. Och allt började med att domen föll i Arbetsdomstolen, AD.

– Jag blev chockad och förvånad när domen kom. Jag hade inte väntat mig det, berättar han när vi ses.

Det han talar om är den uppmärksammade hyvlingsdomen, som ger företag rätt att dra ned på de anställdas arbetstid, utan att följa LAS turordningslista. I det aktuella fallet var det Coop-butiken på Marieberg i Örebro, där arbetsgivaren godtyckligt hade hyvlat i de anställdas scheman, som var uppe för prövning. Men fenomenet är utbrett, både inom handeln och i kommunal sektor. Senare samma dag kom hyvlingsyran även till Mengesha Aychiluhims arbetsplats.

– På eftermiddagen den dagen som domen föll träffade vår butikschef några från Coop centralt. Nu skulle de hyvla även här. De ville ta bort 16 timmar per månad för alla i personalen. Det blir mycket pengar. Jag hade nästan förväntat mig att det skulle hända, det var bara en tidsfråga, säger Mengesha Aychiluhim.

Och så började en segdragen process, som inte är i hamn nära ett år senare. Men mycket har hunnit hända på arbetsplatsen under den tiden. Vissa har omplanerats till andra Coop-butiker på samma

sysselsättningsnivå och många andra har sagt upp sig. Under sommaren var de till och med tvungna att ta in bemanningspersonal för att kunna ge de anställda semester.

– Folk är frustrerade, det är många som har slutat. Till och med chefer har slutat. För tillfället är det personalbrist på Daglivs och inför sommaren fick vi ta in bemanningsföretag. Varje dag är det 4-5 stycken som är sjuka. De mår dåligt över det som händer, säger Mengesha Aychiluhim.

Många går med i facket

Men det finns också en vilja att kämpa hos både personalen och bland kunderna.

– Det är många i personalen som går med i facket nu. Och efter att jag var med i Aftonbladet kommer det ofta fram kunder och frågar om de kan göra något. Jag har jobbat här länge och det är många som känner igen mig, säger han.

Det Mengesha Aychiluhim är mest orolig för är vad hyvlingarna får för effekt på sikt. Redan nu ersätter arbetsgivaren de som sagt upp sig med nyanställda som får kontrakt på färre timmar.

– Samtidigt som vi sitter med hyvlingsärendet, där arbetsgivaren vill dra ner på antalet timmar, så anställer man folk, men då på väldigt få timmar. De som anställs nu kommer tvingas sitta med telefonen i handen för att få upp till en heltid. Den som är snabbast på att svara på smset får jobbet. Det blir en otrygghet. Pensionen påverkas, lönen påverkas och du kan inte planera ditt liv.

Några kvarter från Coop Daglivs och ett stenkast från LO-borgen ligger Olov

Det finns också en vilja att kämpa hos personalen och bland kunderna.

FOTO: AGNES STUBER

Östensson kontor. Han är jurist och arbetar på LO-TCO Rättsskydd. Det är de som driver facket ärenden i domstol och det var han som tillsammans med kollegan Susanne Lundberg drev hyvlingsmålet i Arbetsdomstolen. Innan målet gick upp i AD hade de förberett sig i månader. Det som var ovanligt i detta fall var att LO-TCO Rättsskydd blev inkopplat tidigt och var med hela vägen, från det att de lokala förhandlingarna kantrade till det att målet prövades.

Ny organisationsmodell

– Vad som hände runt 2010 var att man via förhandlingsvägen, särskilt inom Handels och den kommunala sektorn med vårdbolag och sådant, började göra organisatoriska förändringar på arbetsplatsen. Arbetsgivaren ville inte längre ha heltider, utan gjorde om tjänster till deltidstjänster och valde ut vilka som skulle "omplaceras" till de nya deltidstjänsterna. I dessa fall omplacerades då de anställda till sitt eget arbete, men organisatoriskt sågs det som en ny organisationsmodell och gav därför arbetsgivaren rätt att genomföra förändringarna.

I förhandlingar fick facket ofta arbetsgivarna att backa de första åren. Parterna nådde fram till att omplacering skulle ske i turordning och att det skulle vara en uppsägningstid inn-

an den nya anställningen påbörjades. Det vill säga lagen om anställningsskydd, LAS, skulle gälla. Men förhandlingarna gick allt trögare.

– Handels upplevde att det blev svårare och svårare att argumentera. Det var som att arbetsgivaren började tänka att "vi gör som vi vill, vi ger inget mer till arbetstagarna, utan nu bara kör vi". Då det gäller Coop Örebro och Coop Jönköping hittade parterna ingen lösning lokalt. Då kom de till oss och 2014 bestämde vi oss också för att köra.

– Vi visste inte hur det skulle gå, men vi behövde få det prövat. Vi på rättsskyddet fick vara med från början och säga hur de skulle agera fram till dess att vi tog det till domstolen, berättar han när vi ses på hans kontor.

På skrivbordet framför honom ligger luntor med papper i olika högar. Målen i AD är ofta omfattande, men ingen av högarna som ligger där nu tillhör underlagen som användes i hyvlingsmålet. Det fallet är avslutat och arkiverat, det enda som finns kvar är ett gediget mappsystem på Olov Östenssons dator.

– Från början var vi osäkra på hur det skulle gå, men längst vägen kände vi oss mer och mer trygga. Det kom även ett annat avgörande från domstolen som pekade i vår riktning. Men så kom domen och den var ju en total brakförlust, säger han.

"Vissa av de anställda som vittnar kan inte hålla tårarna tillbaka. Det har varit en lång process för samtliga inblandade."

Vi hoppar tillbaka till oktober 2016, några veckor innan domen faller. Det är dags för huvudförhandling i Arbetsdomstolen i Gamla stan i Stockholm. Inne i det brunrosa, flera hundra år gamla huset i sten, är luften sval. Och i förhandlingsrummet, som under långa tider använts som lager, lever 60-talet kvar. Stolar i teak står uppställda i fyrdubbla rader och många platser är redan upptagna. Det är gott om åhörare den här dagen, journalister och andra intresserade. Hyvlingsmålet har blivit uppmärksammat stort i media.

Framme vid podiet sitter domaren Cathrine Lilja Hansson, som även är ordförande och chef för Arbetsdomstolen. Vid hennes sida, fyra ledamöter för den fackliga-, respektive arbetsgivarsidan. Framför podiet är Olov Östensson och kollegan Susanne Lundberg från LO-TCO Rättsskydd placerade och mitt emot dem arbetsgivarsidans representanter. I mitten finns plats för den som vittnar. En ensam stol med ett bord framför.

En lång process

Det är mycket känslor i salen. Vissa av de anställda som vittnar kan inte hålla tårarna tillbaka. Det har varit en lång process för samtliga inblandade.

– Vissa av de anställda hade jobbat sedan gymnasiet på samma arbetsplats. De var runt 60 nu. Är du 60 år, bor i villa i Örebro och inte har mer utbildning än gymnasieutbildning är det svårt att säga nej till arbetsgivarens "erbjudande" om att gå ner till deltid. De var tvungna att tacka ja, de hade hus att betala och var väldigt låsta, säger Olov Östensson.

– De yngre hade möjlighet att byta inriktning, börja plugga eller ta ett annat jobb. Den skillnaden märktes. De äldre var desperata över att få ihop sin ekonomi. Några började plocka ut semesterdagar för att få det att gå ihop. De hade gett sitt liv till Coop och fick nu gå ner på deltid, medan andra, som jobbat fem år, fick stanna kvar på heltid. De grät ofta i rätten.

Något som skiljer hyvlingen från Coop Daglivs från det som hände på Coop i Örebro är nämligen att på Daglivs vill arbetsgivaren hyvla samtligas scheman rätt av. I Örebro valde arbetsgivaren ut vilka som skulle få sin tjänst nedsatt. Detta gör att det som hände i Örebro kan tolkas som ett mer tydligt avsteg från

avsikterna med LAS, i och med att arbetsgivaren bortsåg från anställningslängd när den valde ut vilka som skulle hyvlas. Att det var flera äldre som drabbades menar Olov Östensson är en delvis ny situation.

– Tidigare löste man en del av organisationen genom att den flexibilitet som behövdes inom ett skrå sköttes av ungdomar. Vad vi ser är att arbetsgivaren nu vill ha den flexibiliteten inom hela organisationen. Det för att hela tiden kunna justera personalstyrkan efter hur mycket

personal som behövs. Risken hamnar helt och hållet på arbetstagaren, säger han.

Var en grundpelare i arbetarrörelsen

Det är många som blev förvånade över att just Coop hamnade i rampljuset, som ett av företagen som gått i bräsch för hyvling. Matvarujätten har av många setts som en grundpelare i arbetarrörelsen och det framväxande folkhemmet, och som en bärare av rörelsens ideal.

Berättelsen om Coop började år 1889 på restaurang Runan vid Brunkebergs torg i Stockholm. Det var en knackig start för de eldsjälarna som ville bryta upp den hierarki som fanns

mellan butiksägare och konsumenter, där butiksägaren hade all makt. På KF skulle vinsten gå tillbaka till kunden och butikerna drivas i kooperativ form. Flera gånger var det hela nära att gå i stöpet, men KF-projektet knatade trots allt på. Från början var en rad liberaler involverade, men undan för undan inkorporerades KF till att bli en del av arbetarrörelsens framväxande institutioner. På 70-talet, när folkhemmet stod på sin topp, var matjätten Nordens största företag med ett konglomerat av butiker, försäljningssuccén *Vår kokbok* och det egna märket Blåvitt.

På det hela taget gick det att leva och dö med arbetarrörelsen på den tiden. Institutionerna bildade en vardag där du bodde genom HSB och Riksbyggen, handlade på Konsum, tankade på OK, sparade i Sparbanken, hade dina försäkringar hos Folksam och begravdes av Fonus.

Sedan dess har banden mellan arbetarrörelsen och KF utifrån sett blivit lösare och Coop har blivit en matvarukedja bland andra. Ett tydligt tecken på detta är att vinsten inte längre går

Mengesha Aychiluhim utanför Arbetsdomstolen.

FOTO: AGNES STUBER

FOTO: CARL LARSSONS FOTOGRAFISKA ATELJÉ AB / LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Specieravdelningen i en Konsumbutik, 1950.

tillbaka till medlemmarna i form av pengar, utan att systemet ser ut som för andra matbutiker i form av medlemskort med bonuspoäng och erbjudanden. Dessutom är det få som idag väljer mataffär efter ideologisk övertygelse.

Socialdemokrater i styrelsen

Men i toppen på KF tronar fortfarande socialdemokratin. I styrelsen för KF har 7 av 11 ledamöter band till socialdemokratin eller till rörelsenära organisationer. Vi hittar bland annat en tidigare riksdagsledamot, ett landstingsråd och en tidigare kommunstyrelseordförande. Dessutom är det flera styrelseledamöter som sitter i andra styrelser för arbetarrörelsenära organisationer, såsom Folksam och OK. För det är som så att har du en styrelsepost inom ett av dessa bolag har du ofta flera.

Tidningen Affärsvärlden (28/2-2012) kallar rörelsefären Sveriges hemligaste maktsfär, som officiellt inte finns, men som omsätter hundra miljarder kronor, har tiotusentals anställda och kontrollerar flera banker och en försäkringskoncern. KF avgående ordförande Anders Sedström har utgjort en av de mer prominenta förgrundsgestalterna. Han har bland annat varit arbetsmarknadsminister, näringsminister och socialminister under dels Ingvar Carlssons, dels Göran Perssons styre, för att under 2000-talet och 2010-talet gå vidare till rörelsefärens styrelserum som ordförande för Swedbank, respektive KF och som koncernchef för Folksam. Det finns med andra ord fog för de som tror på arbetarrörelsens efterlevnad av sina ideal att höja på ögonbrynen över att Coop hamnat i mitten av hyvlingsfrågan.

Inte alla hyvlar

I Umeå är Maria Vängbo precis tillbaka från semestern. Sedan över tio år arbetar hon som fackligt ombud på Coop Nord. Och här behöver vi pausa lite. Ägarstrukturen inom KF är nämligen

FOTO: AGNES STUBER

inte helt enkel och ägarförhållandena för olika Coop-butiker skiljer sig åt från butik till butik. Medan Coop på Marieberg i Örebro och Coop Daglivs ägs av KF centralt, så är Coop Nord en fristående lokal KF-förening som äger majoriteten av alla Coopbutiker i Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län. Där är man inte speciellt orolig för hyvlingar.

– Hos oss finns ingen direkt oro för att de anställda ska hyvlas. Coop Nord är en fristående förening och jag upplever det som att vi har en god dialog med arbetsgivaren här. Visst, vi har samma namn som övriga Coop-butiker, men det blir lite olyckligt när samtliga butiker dras över en kam. Vi har en dialog med arbetsgivaren och vill man göra förändringar så tas det upp på en förhandling först, säger hon.

Symptom på havererad arbetsmarknad

Men samtliga jag pratar med inför detta reportage menar att grundproblemet inte handlar om huruvida LAS är en ihålig lag eller inte, utan att det är symptom på en delvis havererad arbetsmarknad, där otrygga anställningar konstant ökar. Även Maria Vängbo är orolig.

– Inom Handels finns en oro över att otrygga anställningar breder ut sig. Olika modeller såsom allmän visstid har blivit allt vanligare och vissa arbetsgivare utnyttjar detta till hundra procent. Dock är det inte ett problem som jag ser hos oss, säger hon.

Nu hoppas de att frågan om hyvlingar ska tas upp i riksdagen.

– Jag känner det som att jag kämpar för hela den svenska arbetsmarknaden. Hyvling ska inte vara ett alternativ, heltid ska vara norm. LAS måste skydda timmarna, den kan inte bara skydda en anställning. Jag har heltid, men jag tänker på hur framtidens arbetsmarknad kommer att se ut, avslutar Mengesha Aychiluhim.

MARIA CARLSSON

Kommentar

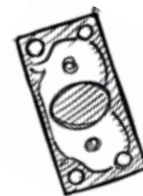
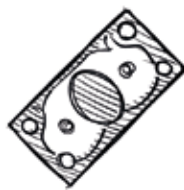

FOTO: DENNY LORENTZEN

Ali Esbati

Arbetsmarknadspolitisk talesperson

Hur reagerade du när hyvlingsdomen från Arbetsdomstolen, AD, kom?

- Utslaget var anmärkningsvärt, men samtidigt inte helt oväntat. När företag och arbetsgivare testat gränserna gällande lagstiftningen kan det gå lite åt vilket håll som helst. Det som flera fackförbund lyft som ett problem blev klargjort - hyvlingsfrågan kan inte lösas på annat sätt än att man täpper till hålen i lagen om anställningsskydd, LAS.

Tolkningen som AD har gjort är att LAS skyddar själva anställningen och inte innehållet i anställningen. Det vill säga sysselsättningsgraden skyddas inte, utan det är okej att hyvla utan att följa LAS turordningsregler.

Vad vill Vänsterpartiet?

- Vi vill ge ett starkare skydd till anställningsgraden. Man ska inte kunna ändra en anställning från 100 procent till exempelvis 50 procent hur som helst. Det ska inte gå att hävda att det är en omplacering och ändra sysselsättningsgraden utan att gå genom LAS.

Vi måste arbeta fackligt med att mobilisera för att få in lösningar avtalsvägen, men också se till att uppdatera lagstiftningen så att den följer intentionerna med LAS. Om arbetsbrist uppstår ska det finnas ett strukturerat system för hur man går till väga. Det är arbetsgivaren som bestämmer över uppsägningar, men inte helt fritt. Det är det som är poängen med LAS. Ingen kan förhindra att arbetsbrist uppstår, men det behövs ett grundläggande skydd mot godtycke.

Vänsterpartiet motionerade om hyvlingar redan i september förra året. Där krävde vi en ändring i LAS för att ge bättre skydd vid omreglering av arbetstid. Frågan behandlades under allmänna motionstiden, men det blev nej. Även regeringspartierna avvisade vår motion.

Vi har även tryckt på i frågan i budgetförhandlingarna med regeringen och nu har det tillsatts en utredning där bland annat frågan om hyvlingar finns med. Jag är glad över att det arbetet har startat.

"Vi måste arbeta fackligt med att mobilisera för att få in lösningar avtalsvägen, men också se till att uppdatera lagstiftningen så att den följer intentionerna med LAS."

Vad säger domen om svensk arbetsmarknad?

- Urholkandet av LAS och en stor ökning av de mest osäkra anställningarna är det som präglat utvecklingen på arbetsmarknaden de senaste decennierna. Arbetsgivarna har testat olika vägar att gå runt de regler och lagar som ger stabilitet för arbetstagaren. Samtidigt har införandet av allmän visstidsanställning gjort det lagligt att ha väldigt osäkra anställningar utan att motivera varför.

Ju stabilare arbetsförhållanden som arbetstagarna har, desto större möjlighet har de att värna sina gemensamma rättigheter. Detta är något som går åt fel håll i många branscher, när arbetsgivaren strävar efter en extrem flexibilitet och flexibiliteten tas på bekostnad av arbetsgemenskapen. När allt större grupper av människor arbetar under osäkra förhållanden skapar det ett skikt inom arbetsmarknaden som blir beredda att acceptera sämre villkor.

Allt flyter för Suzanne Osten

För att vara någon som enligt egen utsago strävar efter samarbete är Suzanne Osten ovanligt stridbar. Rött träffade henne för att prata konflikt, samförstånd och nära döden-upplevelser.

Alla ska med. En slogan som först användes av Socialdemokraterna på valaffischerna i valet 2006, men som sedan stals av Moderaterna för att återkomma i deras tolkning i samma valrörelse. Nu finner vi formuleringen hos teaterregissören Suzanne Osten. Men för henne är det inte ett politiskt budskap, utan ett livsprojekt.

– Jag har en drivkraft att alla måste med. Den kommer kanske från skolsystemet jag gick i. De hade ett kollegium där de alltid måste vara eniga. Det tog dagar för lärarna att komma överens. Det där är väldigt bra för en regissör att ha fått med sig.

– Det är ideologi. Det finns ju de som är jätteduktiga på att splittra och skapa konflikt. Där har jag varit road av hur man kan enas och komma framåt tillsammans, säger hon.

För den breda allmänheten är Suzanne Osten kanske mest känd för sitt mångåriga arbete inom barnkulturen, med en rad filmprojekt och turnerande teateruppsättningar, samt som konstnärlig ledare för barnteaterscenen Unga Klara i Stockholm, där hon verkade under nära 40 år. Eller för sin bakgrund i Grupp 8 och den kulturförklarade teateruppsättningen *Jösses flickor*, som hon gjorde tillsammans med Margareta Garpe. Med trallvänliga låtar som *Befrielsen är nära* och *Tusen systrar* gjorde föreställningen succé, då den hade premiär 1974. Också där fanns en vilja att inkludera.

– När jag och Margareta Garpe gjorde *Jösses flickor* bestämde vi just att alla ska med, vi ska intervjua brett. Sedan försökte vi skapa de politiska spänningar som kan finnas i en

kvinnogrupp där de liberala och socialdemokratiska värderingarna finns.

– Men vi var socialister, visst var vi det. Och vi gav ju med viss furiositet oss på hemmafruarna i Skärholmen. Det var ju ideologiska laddningar hela vägen, medger hon sen.

Utrymme och makt

Hennes eget engagemang i Grupp 8 grundade sig trots allt i en form av konflikt. Den om utrymme och makt. Och Suzanne Osten som person är stridbar och bestämd, inte någon man sätter sig på. När Unga Klara skulle skiljas från Stockholms Stadsteater hösten 2008 uppstod en tvist mellan henne och stadsteaterns dåvarande VD Benny Fredriksson om vem som egentligen hade rätten till namnet Unga Klara. Och hennes senaste film, för mellanstadiebarn, belades först med 15-årsgräns av Statens Medieråd, något hon reagerade starkt på.

– I Grupp 8 gjorde vi analyser och såg att kvinnorna alltid varit väldigt beroende av mäns inflytande. Vi bildade Grupp 8 för att vi inte ville koka kaffe till männen, vi ville ha en egen politisk rörelse och gjorde en egen analys: okej, kapitalet förtrycker arbetaren, men arbetaren diskar inte. Kvinnan är den som ligger under där och skurar alltihopa. Och kapitalet tjänar på att arbetaren har en fru.

– Men även vi föll in i schatteringar och undergrupper. Man kunde se två giganter, verkligen skarpa kvinnor, bråka om vem som var mest proletär, eller något annat dumt.

Vi ses hemma hos Suzanne Osten en av sensommarens varmare dagar. När hon öppnar dörren på tredje våningen är solglasögonen på. Stora, runda med en slags svartvit leopardprint, som ramas in av det axellånga håret. På det obehandlade träbordet i köket står en rad skålar framdukade; blåbär, kokosrullade dadlar och biscottiskorpor från Italien, där hon precis varit och vandrat. Trots det frikostiga fikabordet hävdar Suzanne Osten att hon är en dålig värdinna.

– Vill du ha mjölk? Jag har bara en såndär liten tetratrekant från flyget. Det är ett tips att ta med sig. Jag vill vara en bra värdinna, men glömmar alltid köpa mjölk.

Kaffet serveras i rejäla baljor, te- snarare än kaffekoppar. Innehållet i den lilla mjölktetran drunknar i den svarta drycken och förändrar inte färgen nämnvärt. Under bordet tassar den nitonåriga katten Osis runt. Han jamar, har svårt att komma till ro, men hittar sedan lugnet i Suzannes famn. Vi går rätt in på döden.

Har du googlat dig själv?

– Nä?

När jag googlade Suzanne Osten fick jag fram ”Suzanne Osten död” som förslag från Google, vilket förvånade mig. Men ljuset klarnar strax. Det har en naturlig förklaring, det är inte så att en stor mängd människor plötsligt fått för sig att Suzanne Osten gått och dött.

– Det är en podd jag gjorde efter ett större arbete på Dramaten förra året. David Grossman har skrivit en roman om hur

hans barn dör i en militär olycka och den gjorde jag pjäs av. Jag ville göra ett körverk, det kollektiva skulle in i berättelsen. Grossman (israelisk författare reds.anm.) hade bett mig att inte göra något dagspolitiskt av det. Han är väldigt politiskt intresserad, men just det existentiella med döden förenar alla.

– Det finns ett avsnitt där kvinnan i boken ser slagfältet och striderna. Det är som en grotesk fars tycker hon, hela det där kriget. Där ser man hans fredsengagemang, hur hans modiga, väldigt ovanliga uppträdande i Israel färgar en text.

Det där med världen som slagfält funderar jag ofta på. Har du tänkt på hur några få män med makt använder världen som just sitt slagfält, flyttar arméer och startar krig?

– Det har jag tänkt på. Jag har sagt någonstans att jag inte är så intresserad av hormoner och sådant, jag har inte varit så biologistisk. Men jag tror att vi måste titta på den här väldigt aggressiva manskulturen och säga att den måste behandlas på ett fredligt sätt. Det är män som står bakom krig, våldtäkter och våld mot varandra. Kvinnor kan nog vara lika onda i handling, men de har inte haft makten och inte utvecklat den kulturen.

Suzanne Osten har ett långt engagemang inom fredsrorelsen. Alltsammans började med fredsmarschen 1961, som avgick från Södermalm i Stockholm och tog sikte på Försvarets forskningsanstalt, FOA, i Ursvik strax utanför Sundbyberg. Där bedrevs det bland annat utveckling av kärnavapenteknik. ▶

Författare

Just nu jobbar Suzanne Osten på en kommande bok. Boken har ett sökande tema - letandet efter en far.

– Jag har varit fredsaktivist och pacifist sedan jag var femton. Då gick jag med i den första marschen till Ursvik för att protestera mot bomben.

– Kvinnorörelsen har haft en fredsaktivistisk linje, verkligen. En Grupp 8-vän till mig startade Kvinnor för fred och jag har själv starka pacifistiska linjer i mitt liv. Krig löser ingenting, det bara förstör. Krig påverkar familjer i generationer och har tentakler långt, långt bak i tiden, säger hon med eftertryck.

Marschen Suzanne Osten pratar om tillhör en helt annan tid. Det är svårt att tänka sig att en demonstration mot kärnvapentechnik skulle dra den typen av massor idag. Istället har vi fått vänja oss vid att se äldre, vithåriga kvinnor bära upp fredsörrelsen. De blir klappade på huvudet, ses som naiva och förlöjligas. Samtidigt höjs anslagen till försvaret. Nu senast med 2,7 miljarder kronor per år, efter en uppgörelse mellan regeringen, Moderaterna och Centerpartiet. Suzanne Osten säger att fredsaktivisterna har grit, det senaste modeordet inom psykologin, som kan tolkas ungefär som karaktärsstyrka, eller jävlar anamma.

– Jadu, där har du det där nya uttrycket grit, att inte släppa. Och då tycker jag att de här i min generation, fredsaktivisterna, att de gör det rätta.

Ser inte konfliktlinjerna

– Det är väl mycket annat som människor sysslar med, som gör att fredsörrelsen inte växer. Den har samma problem som klimatrörelsen. Folk vet att det är såhär, men tror inte det går att förändra. Jag tror det är för att man inte riktigt ser konfliktlinjerna.

Konflikterna igen. Men hur kommer det sig att Suzanne Osten, som inte vill ha konflikter ändå återkommer till dem?

– Det här blir ju amatörfilosofiskt, men en gissning är att människan älskar att definiera sig i konflikter och att kategorisera: den är stor, den är liten. Den är svart, den är vit. Den är dummare än den. Vi skulle kunna göra mycket mer och bättre förändringar tillsammans. Men det är som att människan är för dum för att gå in i den gemenskap vi är rustade för. Som art hade vi inte överlevt om vi inte hade kunnat samarbeta.

Kollektiva idéer

Själv menar Suzanne Osten att hon fostrades in i en kollektivistisk tid.

– Det var kollektiva idéer då, samhället behövde mer av det. Först var saker förstenade och behövde brytas upp. Studentrevolterna och de stora strejkerna var ett tecken på det. Det var ett samhälle som behövde omdefinieras. Nostalgin gör att det är vissa personer som lyfts fram såhär i efterhand. Men det var kollektivt då.

Nostalgi, ja. Det finns många föreställningar om 1970-talet som mysigt och varmt. Men hon menar att det inte finns fog att vara nostalgisk över riktigt allt, saker har inte alltid varit bättre förr. Inte ens Mah-Jong, dåtidens kläduiform i mjuk velour, passade alla.

– Modet var snyggt för de som inte kvävdes i det. Framför allt korsettmodet, men även Mah-Jong, som ju skulle vara den stora befrielsen, var ett litet, trångt kroppsmode. Vilka tanter rymdes i det där?

– Gud, alltså! Jag kommer från korsettsamhället! Min mormor var spirella-corsettiere*, utbrister hon.

Men så allvarligare. Suzanne Osten själv växte upp under knapra förhållanden, med en ensamstående mamma som blev svårt sjuk i schizofreni. Det gav henne en annan syn på Sverige som trygg punkt, det har också gjort henne mindre kategorisk och dogmatisk.

– Jag tror att tillbakablickandet är ett letande efter identitet. Kan hända är hela den här bruna sörjan med SD ett uttryck för en oro. Sverige har varit så extremt skyddat. Jag som har en flyktingförälder och har blivit uppfostrad av samhället har aldrig tänkt att Sverige är en trygg, jättegullig punkt. Men många har ju levt sådär skyddat.

Och så kommer vi in på barnen. Det är trots allt åt barn Suzanne Osten vikt en stor del av sitt liv. Men vad är då barnkultur?

– Jag anser att vi ska ha en avancerad barnkultur med svåra och existentiella förberedelseövningar för barn. Ta en folksaga. Det finns en skog, det finns en häxa, det kan hända obehagliga saker. Det kan gå bra. Allt är mentala förberedelser.

– Fantasin ligger bortom tjugnatet som är vårt liv. Man föds in i en familj med vissa resurser och är det inte systematiskt våld eller förakt kommer du ändå upptäcka vem du själv är och sen ska du ju därifrån.

Så barnkultur är förberedelse?

– Ja, det är det som är meningen med kultur. Intelligensträning. Barn är mer receptiva och är mer intelligenta än vi tror. De låter gnälliga ibland, men om man öste mer frisinnat skulle de bli mer intres-

santa. Barn gillar inte de formationer som vi kallar normalitet. Barn har inget problem med queerhet, det är omgivningen som skapar det.

Så är kaffet urdrucket i Suzanne Ostens kopp. Hon börjar kolla på klockan och vi återvänder till döden, som avslutning. För någon vecka sedan var hon med om sin första nära döden-upplevelse: en fallolycka i italienska alperna. Hon haltar fortfarande.

– Min generation dör nu. Jag har privilegiet att få jobba och är inte sjuk ännu. Men jag tror att det är svårt att hålla uppe engagemanget. Jag kan känna att det här fattar jag ingenting av. Eller ska jag verkligen intressera mig för detta? Jag vill inte missa sociala medier, men jag vill också läsa böcker och prata med vänner.

– Det som är underbart med ungdomen är tron på att de kan förändra något. Det är en sådan drivkraft. Jag har aldrig misstrott ungdomen. Den ser hur det är: det är orättvist, den reagerar. Den ifrågasätter, har inte så mycket att försvara. Jag är inte ung själv, men kan erbjuda samtal.

Och kanske också ett gott råd. Suzanne Osten har i flera sammanhang sagt att hon gärna ger råd, så jag avslutar intervjun med att be om ett råd till Rötts läsare – ung som gammal.

– Det vi tror att vi gör rätt idag kan visa sig vara fel imorgon. Man tror att det är rätt och det ser rätt ut och analysen är bra, men det visar sig att det var fel. Då måste man vara beredd att inte skämmas för det, utan ändra sig. Allt flyter. Man kan ha kompass och analys, men man får inte bli fundamentalist. Då har man låst sig, avslutar Suzanne Osten.

TEXT: MARIA CARLSSON

FOTO: AGNES STUBER

* Spirella var en slags korsett, som såldes direkt genom spirellaombud, så kallade corsettierer, och som provade ut i hemmet. Som max fanns 3 388 spirellaombud i Sverige

Recensioner

FOTO SEBASTIAN NORDBECK

"I det stora maskineriet är man bara en kugge, men i och med att man skapar sig en egen värld kan man också känna makt."

Ragnhild Ekner, aktuell med *Trafikljusen blir blå imorgon*, till Arbetaren

Spretig men spännande roman

Gänget

Katarina Wennstam (Albert Bonniers)

BOK. I *Gänget* kretsar berättelsen kring ett mord och dess utredning, samtidigt som boken tar upp ämnen som rasism, kvinnohat, näthat och våldtäkt. Som med Wennstams tidigare böcker, till exempel *Smuts*, vävs olika personers berättelser och livsöden in i romanen.

Det är många ämnen som får samsas och ibland kan det bli aningen rörigt och lite framtvingat, när dialogerna handlar om att ge läsaren massa statistik och fakta istället för att vara verklighetstroga.

Men det är ändå en spännande och lättläst bok med en del överraskningar och typiskt bra sensommarläsning.

Toppenbok om tillit

Sommaren, syster

Jerker Virdborg
(Albert Bonniers)

BOK. Ända sedan roman-debuten med *Svart krabba* 2002 har Jerker Virdborgs författarskap kretsat kring att vrida situationen i Sverige ett halvt varv, dystopin som slår ner i normaliteten. Så också här, där vi möter Anna och hennes bror. Vi får följa deras flykt genom ett

Sverige präglad av inbördeskrig, där fraktioner och områden ständigt förändras beroende på vem som styr för tillfället. Det är en bok om hur gemenskap och tillit påverkas när de enda relationer som räknas på riktigt är de som fanns innan kriget. Och den är riktigt bra.

Solidärer

Anna Jörgensdotter
(Albert Bonniers)

BOK. De senaste åren har en rad böcker om spanska inbördeskriget utgivits på svenska. Nu senast Anna Jörgensdotters roman *Solidärer*, där hon skriver in sig i en tradition av svensk arbetarliteratur. Vi får följa en av de frivilliga som reser från Sverige till Spanien för att slåss mot fascismen. Det är en finstämd bok, men på något sätt lägger sig språket mellan läsaren och bokens karaktärer, vilket är synd.

FOTO FOLKET'S BIO

Ouaga girls

Regi: Theresa Traore Dahlberg
Med: Catherine Nea, Bintou Konate, Chantale Nissougou

FILM. I ett Burkina Faso, med en ungdomsarbetslöshet på över 50 procent, är det svårt att hitta jobb. Men kvinnorna på bilmekanikerskolan i Ouagadougou har inte gett upp hoppet. Trots omgivningens fördomar ger de inte upp. Det är en inspirerande film, där jag blir varm av att se den fina gemenskap gruppen har och hur de håller samman i den manliga sfär de ger sig in i. Det som saknas är driv, ibland blir filmen väl seg.

FOTO FOLKET'S BIO

Trafikljusen blir blå imorgon

Regi: Ragnhild Ekner
Dokumentär

FILM. Fler tar livet av sig än dör i trafikolyckor varje år. *Trafikljusen blir blå imorgon* handlar om just självmord, närmare bestämt om Ragnhild Eknars vän Jussi som tar sitt liv. Genom Eknars lins får vi följa honom genom gemenskap, fest och vänskap, ångest och svårta. Samtidigt väver hon in graffitivärlden i de gamla fotona och skakiga filminspelningarna. Detta är en fantastisk film, väl värd att se.

FOTO FOCUS FEATURES LLC

De bedragna

Regi: Sofia Coppola
Med: Elle Fanning, Nicole Kidman, Kirsten Dunst mfl.

FILM. I detta kostymdrama är varje bildsekvens som en tavla. Ljuset silar ner mellan träden i den amerikanska södern och i fjärran hörs ljudet från kanonerna. Det är inbördeskrig och på den avskärmade flickskolan går dagarna sakta. Men så kommer en sårad soldat in i kvinnornas liv och allt förändras. Vackert, men ganska tråkigt och inte så lite stereotyp (alla blir kära i snubben). Men efter en ganska snarkig första halva stiger spänningen successivt för att kulminera och sluta oväntat och abrupt.

VINN EN BOK!

Skriv till oss vad du tyckte om det här numret av Rött. Adressen hittar du på sida 2. Vi lottar ut ett antal böcker, se vilka på sida 8.

Författaren Owen Jones

Åter-politiserar klassklyftor

Chavs

Owen Jones (Ordfront)

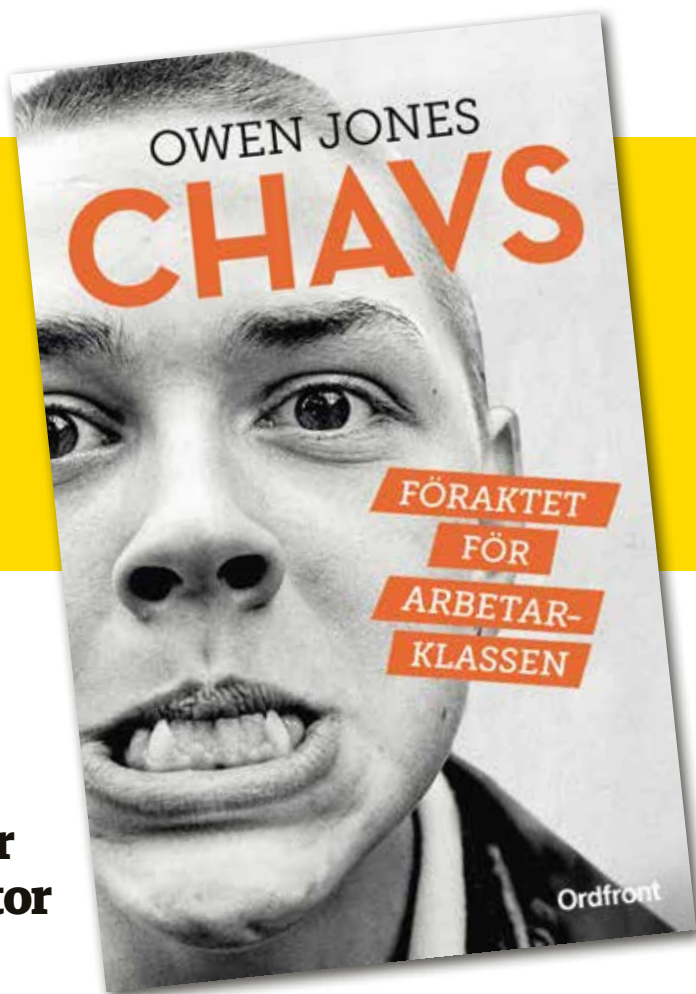

BOOK. I *Chavs* går journalisten och Guardianskribenten Owen Jones till botten med synen på chavs, den ofta illa sedda underklass som växt fram i det postindustriella Storbritannien. Som själva antitesen till den skötsamma arbetaren är det fritt fram att håna en chav, hen får så att säga skylla sig själv. På ett förtjänstfullt sätt tecknar Owen Jones vad som händer när klasstillhörigheten blir en fråga om personliga val och fattigdom ett personligt misslyckande. Det han också gör är att återpolitisera klassklyftor och sätta in dem i ett socialt såväl som politiskt sammanhang.

Han tecknar en bild av omdaning av det engelska samhället, med en kronologi från Margaret Thatcher till New Labour. Här får vi läsa om hur Thatcher bokstavligen drog undan mattan för Storbritanniens arbetare genom att i grunden omdana såväl arbetsmarknaden som bostadsmarknaden och slå sönder fackföreningsrö-

relsen i farten. Och så hur New Labour under framför allt Tony Blair följer upp detta. Det som slår en under läsningen är hur avgrundsjupa de sociala och ekonomiska klyftorna är i Storbritannien och boken är obligatorisk läsning för den som vill förstå bakgrunden till detta.

Enda invändningen är att det märks att boken har några år på nacken. I Storbritannien utkom den för första gången 2011 och sedan på nytt med ett uppdaterat efterord 2016. Efterordet är med även i den svenska utgåvan, men i boken är Boris Johnson fortfarande borgmästare i London och Labours vänstersväng under Jeremyn Corbyn nämns inte med ett ord. Den som vill sätta Jones bok i relation till vårens val i England och om vad Corbyn betyder för arbetarklassen hänvisas till hans krönikor i tidningen The Guardian. Det är synd på en så bra bok, att den känns daterad innan den ens kommit ut för första gången i Sverige.

Kultseriens återkomst

Twin Peaks: The Return

Regi: David Lynch

Med: Kyle MacLachlan, Michael Horse, Naomi Watts m.fl.

SERIE. Alla har vi antingen sett eller hört talas om kultserien från 90-talets början. 25 år senare har nu en tredje säsong kommit, fortfarande i David Lynchs regi.

De långsamma, märkliga scenerna känns igen och det är ett kärt återseende av många huvudroller. Men de nya avsnitten är också mörkare och tyngre. Den ändå existerande lättsamheten som fanns i de första två säsongerna är inte lika påtaglig längre.

Trots att så lång tid gått och trots att världen förändrats drastiskt sen senast har Lynch ändå lyckats bra med denna uppföljare.

“Europa är inte en liten, fattig kontinent som tar emot många flyktingar. Vi är en stor, rik kontinent som tar emot få flyktingar.”

Malin Björk, EU-parlamentariker

FOTO: EUROPAPARLAMENTET

Europa har ca 24 procent av världens samlade BNP men hyser bara 8 procent av världens flyktingar.

Malin Björk

EU-parlamentariker

EU brukar allt som oftast framhåvas som ett fredsprojekt. Men det blir allt svårare att se det fredliga med det här projektet. Enorma summor satsas numera på upprustning och man drar sig inte heller för att beväpna milisstyrkor i länder som Libyen för att hålla borta flyktingar.

Redan förra året lanserade EU-kommissionen den så kallade Europeiska handlingsplanen för försvar. Enligt förslaget ska hisnande 38,5 miljarder euro (motsvarande runt 385 miljarder kronor) öronmärkas för en särskild försvarsfond för budgetperioden 2021-2027. Fonden ska täcka kostnader för inköp av militärutrustning och gemensamma försvarsstyrkor och ett program för "försvarsindustriell utveckling".

I mars beslutade EU att inrätta ett militärt högkvarter för att samordna EU:s "militära missioner". EU:s utrikeschef Federica Mogherini kommenterade nöjt att "för fem till sex månader sedan skulle det här ha varit ganska omöjligt att tänka sig."

Lanserade upprustningsplan

Ungefär samtidigt som många i Sverige var upptagna med barnens skolavslutningar, i början av juni, lanserade EU-kommissionen ytterligare en del i sin upprustningsplan. I den vill kommissionen åsidosätta nästan 2,6 miljarder euro redan till 2020. Två miljarder ska tas från medlemsländernas statskassor. Resten, närmare 600 miljoner euro, ska tas direkt ur EU:s budget, trots att det i EU:s fördrag står att EU-budgeten inte ska gå till att finansiera "operationer som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser".

De enda som borde glädja sig åt denna utveckling är försvarsindustrin, eller som det mer träffande bör kallas, det militärindustriella komplexet. För vapentillverkarna är det en ny guldålder med skenande upprustningsretorik och politik. För oss andra, som

vill arbeta för fredliga lösningar på världens problem, är detta en otroligt allvarlig utveckling.

Utrustar milisgrupper

Hur mycket pengar som går åt att betala militärer i länder utanför EU för att hålla flyktingar borta från Europa vet vi inte ens. Men faktum är att EU idag finansierar, utbildar och utrustar milisgrupper i Libyen och att fler rättsosäkra länder står på tur för att hjälpa EU att militärt stoppa människor på flykt. Libyen är ett land i upplösning. Landet styrs inte av en, utan två olika regeringar och en lång rad rivaliserande milisgrupper. Hur flyktingar behandlas där har vi hört och sett på nyheterna. Det rör sig om stora läger där tortyr, våldtäkt och slavarbete är vanligt förekommande. Men enligt EU är det alltså bättre att flyktingarna stannar där än att de söker asyl i Europa. Det är ett moraliskt haveri och ett solklart brott mot de mänskliga rättigheterna.

Vi behöver humanitära insatser

Dagens politiska klimat gör att det är uppförsbacke för alla oss som manar till besinning, nedrustning och antimilitarisering. Men det borde vara tvärtom. Hur kan det kännas modernt att fortsätta spendera fantasisummor på vapen och andra försvarsutgifter? Dagens problem handlar ju om att ett fåtal människor kontrollerar nästan alla av världens samlade tillgångar, om de drastiska klimatförändringarna, om att kvinnor inte får tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa, att människor utnyttjas. Inget av detta löser vi med fler automatvapen. Däremot skulle 385 miljarder kronor kunna göra en stor skillnad när det gäller humanitära insatser, för att främja jämställdhet, för fattigdomsbekämpning och utbildning. Det är dags att mobilisera en ny freds rörelse.

Varför måste alla mediala betraktelser av psykisk ohälsa vara en klinisk studie med perfekta livsbetingelser i ett laboratorium inrett i dansk design?

